3 1761 04686776 8

Presented to the

LIBRARY *of the*

UNIVERSITY OF TORONTO

by

MULTICULTURAL HISTORY SOCIETY OF ONTARIO

Digitized by the Internet Archive
in 2007 with funding from
Microsoft Corporation

http://www.archive.org/details/durkhfinsteretoy00reisuoft

די אלטע הגדה — — — — — — — — — 178
א בליק — — — — — — — — — — — — 179
אין האל אוו אינדעפענדענס — — — — — 180
אהן א סוף — — — — — — — — — — 181
קריסטליך — — — — — — — — — — 183
פארוואוחף — — — — — — — — — — 184
רופט מיך — — — — — — — — — — 185
מיר שוועבט — — — — — — — — — — 186
איך גלויב — — — — — — — — — — 186
די דאמע — — — — — — — — — — 187
דער מארגן — — — — — — — — — — 188
אויפ'ן בארג — — — — — — — — — — 189
סיידי דעלין — — — — — — — — — — 190
דאס אידישע ליעד — — — — — — — — 191
א תפילה — — — — — — — — — — 193
איך און די וועלט — — — — — — — — 193
וועז באשטימט — — — — — — — — — 194
ניו־יארקער בילדער — — — — — — — — 195
וועך? — — — — — — — — — — 202
א פארל — — — — — — — — — — 203
א מענש — — — — — — — — — — 204
קהלת — — — — — — — — — — 205
א שפיעלצייג — — — — — — — — — 206
דער שפיענעל אין טאנץ־זאל — — — — 207
נאכ'ן שטורעם — — — — — — — — 209
אין ארימען נעגענד — — — — — — — 210
אין א שטילער נעסעל — — — — — — — 211
אימער פריהלינג — — — — — — — — 213
די נארישע שפיעל — — — — — — — 215
דעם מלך'ס שרעק — — — — — — — 216
אויף א. וויטערס טויט — — — — — — — 217
יענע פרייהייט — — — — — — — — 217
דונקעלע נביאות — — — — — — — — 218

צוויי לעבענס — — — — — — — — 138
די ליעבע פון בוד — — — — — — — — 139
איך ווייס — — — — — — — — — — 140
איהר ווייסט — — — — — — — — — 141
צוויי פרייגד — — — — — — — — — 141
אין מיין קענינגרייד — — — — — — — 144
צוויי בילדער — — — — — — — — — 145
די אייבינע שעהנייט — — — — — — — 146
פאלקס־מאטיוו — — — — — — — — 147
א פארוועלקטע שעהנהייט — — — — — — 148
שיר השירים — — — — — — — — — 149

V.

געמישטע ליעדער

דער ארקעסטער — — — — — — — — 155
די אידישע מוזיק — — — — — — — — 157
דער אונשולדיגער וועכטער — — — — — — 158
וואונדערליכע צייטען — — — — — — — 161
דער טרעמפ — — — — — — — — — 162
אין צוג — — — — — — — — — — 163
אונמאדערן — — — — — — — — — 164
נאד א יאהר — — — — — — — — — 165
די וועלט — — — — — — — — — — 166
דער אייניגער — — — — — — — — — 167
אידעען — — — — — — — — — — 168
זוניגע — — — — — — — — — — — 169
פלוצים — — — — — — — — — — 170
די אנטשווינגען — — — — — — — — 171
מיין וועלט — — — — — — — — — 172
ווי א ווייטער ברודער — — — — — — 172
דער צוריקקאהר — — — — — — — — 173
דער אנזאג — — — — — — — — — 174
שטילע שמנה עשרה'ס — — — — — — — 175
דער ענטפער — — — — — — — — 76
אין ארץ ישראל — — — — — — — — 77

די זינד — — — — — — — — — — — — 107
איבער — — — — — — — — — — — — 108
דער ענטפער — — — — — — — — — — 109
פאר־טאג — — — — — — — — — — — 110
ווער זייגען זיי ? — — — — — — — — — 111
דער אייביגער קוואל — — — — — — — — 112
אויף א באל — — — — — — — — — — 113
דער פיהרער — — — — — — — — — — 114
דער לאמטערן — — — — — — — — — — 115
נאכט — — — — — — — — — — — — 116
אויפ'ן בריק — — — — — — — — — — 117
די שטילע נאס — — — — — — — — — 118
א געשפרעך — — — — — — — — — — 119
א הייזעלע — — — — — — — — — — — 120
שאטענס — — — — — — — — — — — 121
אפגענארט — — — — — — — — — — — 122
די וועלט־טויערען — — — — — — — — — 123

IV.

דאס ליעד פון ליעבע

צו א ווייטער — — — — — — — — — — 127
צו א בילד — — — — — — — — — — — 128
עס בלייבען — — — — — — — — — — 129

זייט

צוויי בילדער — — — — — — — — — — 129
ווי שיפען — — — — — — — — — — — 130
נאד א יאהר — — — — — — — — — — 131
די צייט — — — — — — — — — — — — 131
א פאר — — — — — — — — — — — — 132
מיין גארטען — — — — — — — — — — 133
וועק נישט — — — — — — — — — — — 134
א יונגע פרוי מיט גראהע האר — — — — — — 135
מיט פערמאכטע אויגען — — — — — — — 136
שטילערהייט — — — — — — — — — — 137
א פרעמדער יום־טוב — — — — — — — — 138

די איבערגעבליבענע — — — — — — — — 72
אלע מאל — — — — — — — — — — — 73
פּארנאכט אויפֿן פעלד — — — — — — — 75
אין טרויעריגע טעג — — — — — — — — 76

III.

אין אלע צייטען

אייגזאמע אוועגדען — — — — — — — — 79
וועלט־טרויער — — — — — — — — — — 80
פּערלען מיינע — — — — — — — — — — 81
איינס — — — — — — — — — — — — 82
אמאל איז געווען — — — — — — — — — 83
וואך אויף! — — — — — — — — — — 84
אלע — — — — — — — — — — — — 85
באַפרייאונג — — — — — — — — — — 85
ניט זאג — — — — — — — — — — — 87
איד בין דער הערבסט — — — — — — — — 87
בעטראַגען — — — — — — — — — — 88
א. לייטער — — — — — — — — — — 89
שעהנע הערבסט־טעג — — — — — — — — 89
דער פילאזאף — — — — — — — — — 91
א טרינק־ליד — — — — — — — — — 92
זינג — — — — — — — — — — — 93
אויף אלע פעלדער — — — — — — — — 94
פּאַרשפּעטיגט — — — — — — — — — 95
ווי גוט — — — — — — — — — — — 96
א גראַנק — — — — — — — — — — 97
אין טונעל — — — — — — — — — — 98
אַוועק אויפֿן לאַנד — — — — — — — — 99
א מיידער טאג — — — — — — — — — 101
א גשרייי — — — — — — — — — — 102
צו גאסט — — — — — — — — — — 102
צווישען פרעמדע — — — — — — — — — 104
איד הער אין גאס — — — — — — — — — 105
דער שטיין־קריצער — — — — — — — — 106

וועד... — — — — — — — — — — — — — — 36
א פראגע — — — — — — — — — — — — — 37
שטורמישע צייטען — — — — — — — — — — 38
פון בארג אין טאל — — — — — — — — — — 39
זייט ניט בייז — — — — — — — — — — 39
וועז די בלעטער פאלען — — — — — — — — 40
אין מיטען נאכט — — — — — — — — — — 41
אויף דער וועלט — — — — — — — — — — 42
איך שפיעל אייך ניט — — — — — — — — 43

II.

חרובה היימען

הילף! — — — — — — — — — — — — — — 47
ווי אזוי ער זעהט אוים — — — — — — — — 48
דאס קליינע קינד — — — — — — — — — — 49
אויף פוילענס טייך ווייקסען — — — — — — 50
די קערה — — — — — — — — — — — — 51
נייע וואנדערער — — — — — — — — — — 53
צו מיין פאלק — — — — — — — — — — 54
דאס ווארט — — — — — — — — — — — 55
איך שעהם מיך — — — — — — — — — — 55
ניט זאגט — — — — — — — — — — — 56
דער נעלעכטער — — — — — — — — — — 56
היינט — — — — — — — — — — — — 57
דער פרעמדער — — — — — — — — — — 58
דאס שווייגען — — — — — — — — — — 60
דאס שווארצע בוך — — — — — — — — — 61
אין דער פריה — — — — — — — — — — 63
די פענסטער — — — — — — — — — — — 64
ווינטען — — — — — — — — — — — — 65
עראינערונג — — — — — — — — — — — 66
אין מיין גאס — — — — — — — — — — 67
מיר דאכט — — — — — — — — — — — 68
ביים זיידענס הויז — — — — — — — — — 69
איך נערענק — — — — — — — — — — — 71

אינהאלט:

I.

דורך פינסטערע טויערען	זייט
דורך פינסטערע טויערען	7
אייניגיע	7
זייט גרייט	8
אונזער וואַרט	9
דאָס שווייגען	10
אין טרויער	11
ניט רייד	12
ווי קנעכט	13
צו זיי	14
געלויבט	15
דער רייטער	16
אין פינסטערער צייט	17
דער חלום פון ריז	18
פון איין זייט וועלט	19
איך האָב געוואָלט	20
דערזעלביגער	21
ווען?	22
עלזאס-לאטערינגען	24
א טרוים	25
אלע אינזלען	26
שאדענס	27
א ים-ליעד	28
וואו איז ער	29
אין אונזערע טעג	30
פארגעבונג	31
די ערוואַרטונג	32
דער רוף	34
ס'וועט זיין אמאל	35

לאזט איבער א ביכעלע ליעדער
און טרויעריג זאלען זיי זיין;
און אויב עס איז אייך ניט דערווייעדער —
לאזט איבער א קרינעלע וויין.

און צווינגט מיך ניט גליקליך צו לעבען
און לאזט מיך צורוה און אליין;
און איך וועל מיין ברכה דאן געבען
דער פרייהייט, וואס איז אזוי שעהן...

דונקעלע נביאות

און וועט שוין די רעכענונג ווערען געמאכט
צי פאלש אדער ריכטיג,
און וועט זיין דאן טאג צי וועט דאן זיין נאכט,
צי פינסטער, צי ליכטיג —
מיר וועלען ניט קענען פארגעסען.
דאס הארץ וועט אונז דריקען און פרעסען.
מיר וועלען ארומנעהן נעבוינען די קעפ,
ווי מענשען בארויבטע
און וועלען אפילו אויף גאלדענע טרעפ
זיך פיהלען פארשטויבטע.
מיר וועלען דאס אלטע נעדענקען
און קוקען צוריק אלץ און בענקען.
מיר וועלען דאן וועהלען אליין אונזער גליק,
דאך זיין די באהערשטע
און וועלען אלץ וועגדען געהיים אונזער בליק
צו יענע, די ערשטע.
מיר וועלען זיין פריי, דאך נעבונדען
צו דעם, וואס נעווען אין פארשוואונדען...

אויף א. ווייטער'ס טויט

פארלאשען די שטראהלען,
פארלאשען דאס ליכט:
מיין פרייַנד איז געפאלען
מיט בלוט זיין געזיכט.

די אויגען נאך אפען
און קוקען מיר אן:
ווי האט עס געטראפען,
ווער האט עס געטאן?

מיין נאהענטער ווייטער,
מיין ליכטיגער פרייַנד,
א קנעכט א באפרייטער
געטאן האט עס היינט...

די בלוטיגע פלעקען
זיי ווערען מעהר גרויס...
די שטראהלען, פון שרעקען,
זיי לעשען זיך אויס...

יענע פרייהייט

און ווען יענע פרייהייט וועט קומען
און לעבען וועט זיין מיר באשערט,
לאזט איבער פאר מיר צוויי דריי בלומען
אויף אונזער בשותפישער ערד.

דעם מלך'ס שרעק

און אז דער מלך איז ארויס אין גאס
פארקלײדעט ווי א בירגער פון דער שטאדט
האט ער, אנשטאט צו האבען פרייד און שפאס,
דערשראקען זיך ווי פאר א שטראף פון גאט.
אד. וואו ער קוקט זיך אום
איז טרויער... שטיל און שטום...
פון הייזער קוקט ארויס דער וועה,
א קינד פאר הונגער ערגעץ שרייט,
א קריפּעל נעהט פארביי אויף קוליעס צוויי
און קרעכצען טראגען זיך פון ערגעץ ווייט.
און וואו ער האט געקעהרט זיך און געוועגדט
האט ער נעזעהן נאר קריפּעלס, ווער אהן פים, אהן הענט...
און זקנים הונג'ריגע אויף יעדען טריט און שריט
און קיין נעזונטען יונגען מאן איז ערגעץ ניט!
א פרוי, פון הונגער, עלענד א נעשטאלט
האט אננעקוקט איהם, מיט די שולטערן נעדריקט:
מיין הערר! איהר זייט דאך נאך קיין זעכציג יאהר ניט אלט —
האט דען דער מלך אייך אין קריעג נאך ניט נעשיקט?...
און וואקלענדיג פאר הונגער איז די פרוי אוועק
און האט דעם מלך שטעהן נעלאזט אין שרעק...

די נאַרישע שפּיעל

די נאַרישע שפּיעל
פון פּרייהייט און גליק,
דער אייביגער ציעל —
געהט הין און צוריק.

קרבנות אַהן צאָהל
און וואו איז דער זין?
עס וויעגט זיך די שאל
אַהער און אַהין.

דא הויבט זיך דאָס בייז
און באַלד זיענט דאָס גוטס,
און ווער פון אונז וויים
פון ביידען דעם נוץ.

עס וויעגט זיך און וויעגט !
שווינ גלייך ! נאר אומזיסט !
דאָס גוטס האָט געזיעגט,
דאָך היט זיך, מען שיעסט !

וואס נעווען איז דיר טייער —
ביליג איז אצינד:
וואס איז שטארק און פעסט נעשטאנען
האט פאריאגט א ווינד.

וואס דו האסט די היים נערופען
איז דיר איצטער פרעמד
און דאס שהנסטע אין דיין הארצען
ליענט אזוי פארשעמט.

בלויז דער פריהלינג איז ווי שטענדיג —
גוט און שהן און מילד
און זיין יעדער שטראהל און אטהעם
שטילט דיין וועה און שטילט.

קענטיג, אז אין ווייטען הימל
איז נאך ניט באקאנט
ווי מען האט די ערד צוטיילט איצט
לאנד נעטוישט אויף לאנד.

און מען ווייס ניט אז דער ים איז
אלץ פארשטעלט ביז היינט,
און נעשיקט האט מען דעם פריהלינג
ווי א נאסט, צו פרייגד...

הויבען אן פון קאסטען
טרייסט זיך גיסען, פליסען,
ווי ער וואלט פון אלע
טיעפע סודות וויסען...

ווי ער וואלט נענריסט זיי
פון דער וועלט דער וויטער
פון דער וועלט דער נוטער,
און פון דער פארשייטער.

הויבט דאס שטילע גענע
עפעס אן באנעהמען,
הויבט זיך אן פארטראכטען,
הויבט זיך אן צו שעמען...

ביז עס ווערט דער קאסטען
ענדליך דאך אנשוויגען,
אבער אין דעם נעסע
בלאנדושעט אום דער ניגון...

אימער פריהלינג

עס איז אלץ אזוי נעענדערט
אין דער לעצטער צייט:
וואס נעוועזען איז דיר נאהענט
איז נעוואָרען ווייט.

וואוינען זיי דא יאהרען,
ווי׳לען זיי ניט צייהען,
דען דיזע׳לבע יאהרען
אומעטום פארפ׳ליהען.

וואקסט דארט ניט קיין בוימע׳ל,
בליהט דארט ניט קיין בלומע׳ל,
און די קליינע קינדער
מאכען ניט קיין טומע׳ל.

אלע ווי פארגליווערט,
אלע ווי פארפראָרען,
אויף די טריעבע פענסטער
טאג און נאכט די שטאָרען.

טרעפט אמא׳ל, פארבאָנדזשעט
נאר ניט מיט זיין ווי׳לען,
איינער מיט א קאסטען,
הויבט ער אן צו שפיע׳לען.

שפיע׳לט ער אפ איין ניגון,
הויבט זיך אן וואס ריהרען,
שפיע׳לט ער אפ א צווייטען —
אפען פענסטער, טירען.

עפענען זיך הערצער
און די אויגען גלאנצען,
אויף א שוים א מוטער׳ס
הויבט א קינד אן טאנצען...

די ליפּען פּאַרביסען...
נעשטאַנען, געקוקט אין די דונקעלע שויבען
פון שענק דעם פּאַרמאַכטען,
ווי עמיצער וואָלט איהם באַרויבען.
און נאָכדעם האָב איך שוין פּאַרנומען
א מורמלען, א ברומען:
„איהר האָט ביי מיר אַלץ צוגענומען,
נעַרויבט מיר פון היים און געליעבטע...
און טאָמער אין שעה'ן באַטריבטע
פּלעג איך אַהער קומען,
פּאַרגעסען ביי העלע געטראַנקען
די נרויע נעראַנקען:
ביי'ן ביער וואָס פּלענט שוימען
אַביסעלע טרוימען —
האָט איהר דאָס מיר אויך ניט פּאַרנונען,
די איינציגע רעכטע —
איהר בייזע און שלעכטע!" —
און איז אין דעם חושך צנטרונען...

אין א שטילער נעסעל

אין א שטילער נעסעל
וואוינען מענשען טריבע,
ווייסען ניט פון פּרייהען,
ווייסען ניט פון ליבע.

גלעט אוז וואַרעמט יעדער שטראַהל.
וואַס עס וואַרפט די זון דאָז צו
פון איהר הויכקייט, פון איהר רוה...

אוז אן אנדער באַלעבאַס,
וואַס נעוועז איז פול פּאַרדראַס
אויפ'ז דונער, אויפ'ז בליץ
אוז נעציטערט: נאָט באַשיץ! —
עפענט טיר אוז פענסטער אַפּ
אוז ער רוקט ארויס דעם קאָפּ...

אוז ער מורמלט: „נאָט געלויבט!
אפּנעווישט אוז אפּגעשטויבט
איז די ערד נעוואַרעז ציגד
נאכ'ז מבול, נאכ'ז ווינט.
איצטער וועט שוין רוהיג זיין" —
אוז ביים פענסטער שלאָפט ער איין...

אין אַרימען נעגענד

אין אייגעם פוז נרויע פּאַרנאַכטעז
אין אַרימען נעגענד,
האָב איד איהם באַנעגענט.
ביים שענק א פּאַרמאַכטעז.
א שטילעז, פּאַרטראַכטעז.
די קליידער צוריסעז —

דאָך, דער יונגערמאַן ער שטעהט נאָך —
ס'איז זייַן שוואַרצער ראָק דער עכטער
ביי די לאַצען ווייס געוואַרעט —
מאַכט דער שפּיגעל א גאַלאַנטער:

צופּיגעל פּודער האָט דיין מיידעל,
דריק זי שוואַכער צו דיין האַרצען —
פּאַרזיכטיג מיט ווייסע מיידלעך,
ווען דו טראַנסט א ראָק א שוואַרצען.

און אַזוי די נאַכט די גאַנצע
מוז ער יעדערע עמפּפאַנגען,
ביז עס הויבט אָן דרויסען טאָגען
און די יונגענד ווערט צוגאַנגען...

בלייבט דער שפּיגעל לעער און לעערער,
חרוב איז די וועלט איז גאַנצען...
דעז די וועלט באַשטעהט ביי'ן שפּיגעל,
בלויז פּון פּאַרלעך, וועלכע טאַנצען...

נאַכ'ן שטורעם

נאַכ'ן שטורעם ווערט עס שעהן
אוז דער הימעל לויטער, ריין:
נאַכ'ן בליץ אוז דונער־קנאַל

ניט קיין איין מינוט אפילו
בלייבט דער שפּיגעל נאָר א לעערער.
ער פּארדאָפּעלט יעדעם פּאָרעל
און זיי ווערען מעהר און מעהרער...

נאָכ'ן טאַנץ איז קורצער פּאוזע
שטעלט א מיידעל זיך אַנטקעגען,
ווי זי וואלט איהר פּרייַנד, דעם שפּיגעל
אויפ'ן אויער עפּעס פּרעגען:

„ווי גענעלט דיר, זאָג, מיין לאָקעל?
זאָל עס בלייבען אויפ'ן שטערען,
אדער אויפ'ן קאָפּ פּארשאָרען?" —
ענטפּערט איהר דער שפּיגעל גערן:

„אויפ'ן שטערען איז עס שהנער,
אויפ'ן קאָפּ איז עס סאלידער"...
און דאָס מיידעל שטעהט און חז'ט זיך
און ער שפּיגעלט איהרע גליעדער...

קומט א יונגערמאן נאָר זעלטען,
איז דער שפּיגעל ניט דאָנענען...
כאָטש איהם דאָכט זיך, אז באָשאָפּען
איז ער בלויז פּאר מיידלעך וועגען.

און ער צייגט איהם, אז זיין שניפּסעל
איז צו הויך ארויפּגעקומען...
ווייטער ביסטו נאָר אין אַרדנונג —
גוט, און זאָל דיין מיידעל קומען.

אבער אז פון שאפען
איז די פרייד אוועק,
האט דאס קינד דאס קליינע
טיעף דערפיהלט א שרעק:

בערעז זיינען שרעקליך.
עסען קינדער דאד...
האט דאס קינד צוואוויינט זיך
אויף זיין גרויסען בראד.

האט דאס קינד געשווארען:
קיינמאל וועט עס מעהר
פון אן אלטע שמאטע
מאכען זיך א בער.

דער שפיגעל אין טאנץ-זאל

אין דעם גרויסען, פרייען טאנץ-זאל,
וואו די טענצער קריגען פליגעל,
הענגט דארט אויפ'ן סאמע מזרח
א נעשליפטער, קלארער שפיגעל.

אוז די אלע יונגע פארלאד,
העל באשטראהלטע פון די ליכטער,
טאנצען אפ זיך איז דעם שפיגעל
מיט די פרעהליכע געזיכטער.

אלע קוואלען פאלען
אין דעם ים אריין:
אוז דער ים קאן פולער
אלץ דערפון ניט זיין.

וואס עס איז געווען,
דאס וועט זיין צוריק. —
ס'בייטען זיך די מענשען,
דאך דיזעלבע שטיק...

א שפיעלצייג

מיט א שטיקעל שמאטע
האט דאס קינד געשפיעלט:
זיך א שפיצלצייג מאכען
האט דאס קינד געציעלט.

האט געדרעהט די שמאטע
פלייסיג היז־אוז־הער:
ביז עס איז געווארען —
וויסט איהר וואס? — א בער!

האט דאס קינד דערפרעהט זיך
אוז זיך הויך צולאכט:
מיט די אייגענע ענטלעך
זיך א בער געמאכט.

אויך דעם קרומען בער,
גיב איהם כבוד אפּ:
רופ איהם: גנעדיגער הער,
רופ איהם: פילאנטראפּ.

שמייכעל יעדען צו,
וואס זיי טוען: בענש,
דאמאלס, חיה, דו —
וועסטו זיין א מ ע נ ש!...

קהלת

(פּראָגמענט)

אלץ, מיין זוהן, איז נאָרנישט,
אלץ איז נאָרעריי:
ס'גיהט דאס נאָנצע לעבען,
ווי א ווינט פּארבּיי.

און צו וואס דאס מיהען
פון דעם מענש אויף דר'ערד,
אז די אלע גליקען
האבען ניט קיין ווערט?
דורות געהען, קומען —
וויים ווער — ווער זיי טרייבט?
בלויז די ערד די איינע
אלץ דיזעלבע בלייבט.

פון די אלע ווערטער
איז אין הארצען פוסט —
ווען זאל ער איהר זאגען,
האט ער ניט געוואוסט.

זי האט זיך געטוליעט
צו זיין ארעם פעסט.
ווי א טויב א קראנקע
אין די קאלטע פרעסט.

ער האט זיך געפיהלט אויך
שוואר אזוי אין גאנג,
ווי מען וואלט אין תפיסה
פיחרען איהם אויף לאנג.

א מענש

אין דעם וואלד איז דא
חיות אלערלייי:
קומט די בייזע שעה
לעב דאז גוט מיט זיי.

זאג דעם וואלף, ער איז
ווי א לעמעל גוט:
רוף דעם פוקס אז: „ריעז".
זאג דעם האז: „האסט מוט!"

— וועלכער האט איהר דעם ווייז
דעם רויטען געשאפט?
די יונגע, די יונגע
פול לעבען, פול קראפט.

— וועלכע ווייזט — וועלכע ווייזט?
אין מיטען דער נאכט?
די יונגע, די יונגע
פול לעבען, פול מאכט.

— וועלכע היט, וועלכע שיצט
די פינסטערע נאכט?
די יונגע, די יונגע
זיי האלטען די וואכט...

אין דער פריה

אין דער פריה געגאנגען
זיינען זיי צוריק
נאר א נאכט פון פרייד'ען,
נאר א נאכט פון גליק.

ביידען אויפ'ן הארצען
איז געווען שווער;
זי — ווי א בלויבטע,
ווי א רויבער — ער.

זיי שטעהען אין זייערע שמאטעס נעהילט
און קוקען מיט אויגען פארגליווערט אוו שטאר:
עס איז דארט פארלאשען דאס בושה־נעפיהל,
דארט שימערט א טעמפער, פארגלעזערטער צער...

נאר אפט בליצט די קנאה ביי איינעם אין אויג,
דאס איז ער מקנא דעם ערשטען אין „ליין",
אוו ער איז דער לעצטער — א, שטילער — ניט לאכט! —
עס קען צוויישען „לעצטע" א לעצטער אויך זיין!...

ווער?

(פאנטאזיע)

— ווער האלט די מאכט,
די פינסטערע מאכט?
די אלטע, די אלטע,
די אוראלטע נאכט.

— ווער פאלגט דער נאכט,
דער אוראלטער נאכט?
די יונגע, די יונגע
פול לעבען, פול מאכט.

— ווער הוליעט, ווער לאכט
אין מיטען דער נאכט?
די פינסטערע מאכט
האט א שמחה נעמאכט.

5.

די ברעד-ליין

עס שטעהט אין דעם נידריגען טייל פון בראדוויי,
פון ניו יארק'ס עשירות און „ביזנעס" דאס הארץ,
אין פינסטערער נאכט און אין פינסטערער שטונד —
א רייהע געשטאלטען מיט פנים'ער שווארץ...

ביי'ן טאג האט גערוישט דא, געקלונגען דאס גאלד:
מיט שטאלץ האט גערודערט, רעגיערט דא די מאכט.
און איצט האט פארנומען דעם פלאץ דא די נויט —
א דריקענדע שטומע, מיט ליפען פארשמאכט...

עס שטעהט דא די „ברעד-ליין" — די רייהע אין לאנג
און קומט פון מינוט צו מינוט אלץ מעהר צו...
דאס זיינען די אפפער פון טאגיגער רויב,
וואס האבען קייןווינקעל און האבען קיין רוה...

דער אייניגער פלאץ, וואו זייער חאפענונג ליגט,
איז דא אין דעם ווינקעל פון רייכען בראדוויי.
דא ווערט זיי צוטיילט פון די זאטע, וואס בלייבט,

4.

א ניגעריל

א ניגעריל, א קליינס, ווי סאזשע שוואַרץ,
האָב איך געזעהען זיך שפּילען ביי א הויז,
עס האָט געטרויערט און געשרַאקען זיך מיין האַרץ:
מיין גאָט! ווי מאוס דיין באַשעפעניש זעהט אויס!

און פּלוצלונג האָט דאָס קינד דאָס שוואַרצע זיך צולאָכט,
זיך קויקלענדיג און שפּילענדיג אויף דר'ערד:
מיין גאָט! וואָס איז מיט מיר אזוינס? האָב איך געטראַכט,
וואו האָב איך ערגעץ אזא לאַכען לאַנג געהערט?!

איך האָב דערמאָנט זיך, אז מיין ברודערל אמאָל,
מיין ווייסער ברודערל, וועז ס'איז געווען קליין,
האָט אויך געלאַכט אזוי, עס איז דאָס זעלבע קול —
און גלייך איז מיר דאָס שוואַרצע קינד געווארען שעהן...

פּאָלט דער פּייער פּלוצים אָפּ,
ווילען זיי ניט ראַסטען,
און א אינגעלע ברענגט צו
נאָר אַן אַלטען קאַסטען...

און צובראַכען ווערט עס גלייך —
האַלצלעך דיז און טרוקען:
ווערט דאָס פּייער ווידער נרוים
ס'איז א פּרייד צו קוקען.

ארום פּייער שפּרינגען אום
אַלע קליינע יונגען,
און דער פּייער שפּיעלט אויך מיט,
לאַכט מיט רויטע צונגען.

ווילט זיך ניט אוועקגעהן נאָר,
קיינער זאָל דערקענען:
אַלץ, וואָס איז נעווען בעפּאָר
לאָזען דאָ פּאַרברענען...

3.

פייער

ביי דער זייט פון טראטואר
איז א טאג א טריבען,
בין איך, געהענדיג אין גאס,
פלוצים שטעהן געבליבען.

ס'האט א פייער מיר פארשטעלט,
מיר מיין וועג אהן ציעלען:
ס'האט א פייער הויד געברענט,
וואו די אינגלעך שפילען.

אך, די שקצים! לאזען ניט
דורכגעהן גאר קיין מענשען;
דאך איז הארץ געמוזט האב איך
שטילערהייט זיי בענשען.

פונקען פליהען אין דער הויד
העלער אוז נעשווינדער
אוז די ארמע, נראהע גאס
ווערט באלויכט פון קינדער.

מאנכער מיט א שאל פארבונדען.
(קענטיג ד ע ר האט נאד א מאמען!)
און זיי יאגען אוז זיי פליהען.
האבען מורא צו פארזאמען!

העי, דארט שטעהט דער איד דער אלטער
מיט א לאנגער באדד, צופלאכטען.
האלט ער אויד א פעקעל „פייפערס".
וואלט דער באי איהם שיער געשאכטען!

וועניג זיינען דא דען שעפער,
וואו מען ארבייט קליידער, מאנטלען;
וועד־זשע הייסט איהם זיין א פוילער
און מיט צייטונגען גאר האנדלען?

האט דעם בעסטען פלאץ פארנומען
מראכט דער באי, שטארק אנגעבלאזען.
פונקט אין ווינקעל לעבען סאבווי —
נייז! ער וועט עם ניט דערלאזען!

און א צווייטען פלאץ א גוטען
— מאכען וועט ער א פארמעגען —
האט דער לאמיר באי פארכאפט גאר,
יענער יחסן מיט דעם שטעקעז.

און עס וועדט א קאמף פאר פלעצער
פאר די רוישענדיגע ווינקלען...
שווארצע אויגען ביי די קינדער,
ווי ביי גרויסע, בייזע, פינקלען...

דערנאך קוקט זי דער מוטער אן.
דאס מיידעל גיט א טראכט:
„איך וועל דעם ענטפער היימאנען
נאר געבען היינט פאר נאכט.

וואס נעהט מיר זייז פרנסה אן?
ניט רייכקייט איז דאס גליק..."
און וואַרפט צום קינד אין וועגעלע
א שמייכלענדיגען בליק...

2.

דער „ניום-באי"

עס צושיטען זיך די אינגלעך
מיט די אויגעלעך, וואס פינקלען.
מיט די צייטונגען די פּעקלעך,
אין די גאסען, אין דיווינקלען.

שיט דער שנעע, צי גיסט דער רעגען.
ברענט דער פראסט און שרפה'ט שרעקליך.
יאגען, איילען זיי און לויפּ
אין די קורצע זומער-רעקלעך

ניו־יאָרקער בילדער

1.

די מאַמע

די מאַמע פיהרט דאָס וועגעלע
מיט לייכטע, קלייגע טריט:
אָד, אינוועניג, איז וועגעלע
איהר קינד זי שיצט אוון היט.

דאָס וועגעלע איז לייכט אוון גרינג,
דאָס קינד איז גרינגער נאָך:
דאָך גרינגער איז די מוטער־לאָסט
אוון זים אוון לִיעב דער יאָך.

א יונגע מיידעל קוקט עם אָן
בשעת זי געהט פאַרבי:
זי איז נאָך יונג, זי איז נאָך שעהן,
פוון מוטער־לאָסטען פריי.

זי קוקט אריין איז וועגעלע:
איז ווייכען קישען לִיענט
דאָס קינד אָן איינגעטולִיעטע
אוון שמייכעלט פאַרגעניגט...

וועז די וועלט געווען וואלט גליקליד,
איד אליין בלויז פול מיט לייד,
וואלט איד דאז צו איהר געקומען
אוז געפאדערט: גיעב מיר פרייד!

אבער אז מיר ביידע ליידען,
סיי די וועלט אוז איד אליין, —
האט די וועלט ניט וואו צו קומען
אוז איד האב ניט וואו צו גיהן...

וועו באשטימט

וועו באשטימט אונזער לעבען אוז טריט
איז דער פינסטערער נאכט?
אוז וועו שיצט אונז, גיט אכטונג אוז היט.
אוז וועו אונז באוואכט?
אדער זיינען מיר אלע אליין
אהן שוץ, ווי איז מדבר דער שטיין?

איבער אונזערע קעפ וועו וועבט אויס
די שליערן דיק אוז נעדיכט?
וועו צינדט עס אוז וועו לעשט עס אויס
איז פינסטערן וועג אונזער ליכט...
אדער דער זעלביגער ווינט —
ער לעשט אוז ער צינדט?

א תפילה

און אז פ'וועט קומען דער בייזער וועטער,
שפּעטער, שפּעטער —
דער ווינט וועט בלאזען
אויף וועלקע גראזען.
אויף וועלקע בלעטער.
און אלע וועלען מיד פארלאזען —
פארלאז מיד ניט,
מיין אידיש ליעד...

איך און די וועלט

וצוי די נאנצע וועלט וואלט לייזען
גוט אליין זאל מיר זיין בלויז:
וואלט איד דאז די וועלט די נאנצע
איינגעלאדען אין מיין הויז.

איד וואלט טרייסטען זי און צערטלעז.
און געזאגט: ניט זארג זיך וועלט.
ביז זי וואלט צו זיך געקומען
און זיך אויף די פים נעשטעלט.

מיין גאט! — האב איך געטראכט — ווי ווייט
דיין פאלק פארטריבען איז, צושפרייט..
ווי קאלט דא איז, ווי ווייט עס איז —
און ס'האט נעפרוירען מיר מיין הארץ.

איז אבענט־ציים האט מיך א פריינד,
א ווייטער פריינד, אוועקגעפיהרט.
צו ווייזען מיר א קינדער־שול,
וואו אידיש ווערט געלערענט דארט.

איך האב געזעהען דארט קינדערלעך
און אויגען לויכטען — פינקלענדיג:
זיי האבען אלע אויסגעזעהען,
ווי ווינטער־בלומען אונטער גלאז.

זיי האבען הילכיג מיך באגריסט,
געוועדט צו מיר אין אידיש ריין,
און נאכדעם האבען זיי געזונגען מיר
דאס ליעד פון „פריפעטשיק, וואו ס'ברענט א פייערל"

צוריקוועגס האב איך מיך געוועגדט צום פריינד:
מיר דאכט, געפאלען איז דער פראסט...
ער האט געשמייכעלט און געזאגט:
דאס וואלט אייך דאס ליעד נאך אלץ.

און בלייבענדיג אליין האב איך געטראכט:
אך, אומעטום דאס זעלבע פייערל...
אין קאלטען לאנד קאנאדא, און אין סיבירען־לאנד —
דאס זעלבע פייערל, דאס זעלבע אידיש ליעד...

די קליינע, ליעבע סיידע
וועלט פלוצים שטארק און גרויס
און אין די פרעמדע נאסען
וואקסט א נביאה אויס.

עס האט פאסירט נאר נעכטען.
דאס האט פאסירט נאר לאנג:
אין וויידער זינגט אין קלינגט אונז
פון דבורה'ן דער נעזאנג...

אין וועז עס קומען פלשתים,
דאז קומט א דבורה אז
אין שטעלט פאר פאלק אין פרייהייט
דאס לעבען איהרס אין קאז...

דאס האט פאסירט פארצייטען
אין איצט אין אונז'רע טעג...
אין קיינמאל וועט פארוואקסען
צום ליעבען גרוב דער וועג.

דאס אידישע ליעד

איך בין געווען אין קאלטען לאנד קאנאדע,
אין אייגער פון די וויטסטע שטעדט:
דער שניי האט צוגעדעקט, פארשיט
די נאסען אלע אין די מערק.

אזוי ווי א קרוין
די זון אויף מיין קאפ.
עס ווינקט מיר א האנט:
צום טאל קום אראפ.

איך בין אויפ'ן בארג...
קיין שארך און קיין ריחר...
כ'הער אימיצער שרייט:
דערמאן זיך אן מיר...

סיידי דעלין

(א ניו־יארקער העלדין)

אז דו באטראכטסט עס, דאכט זיך:
וואס איז א פאהן? נו, וואס?
דאך פלאטערט אויך ניט דיינע,
דאן איז עס א פארדראס.

און פלאטערט אויך ניט דיינע,
פון וויים און בלאהעז פארב,
דאן דאכט זיך, אז זיי זאגען:
דו טארסט ניט לעבען: שטארב!

ניט אלע קענען פיהלען
און ניט פארשטעהן עס גאר:
געפיהלט האט עס נאר אייגע,
דאס קינד פון דרייצעהן יאהר.

גריסט דיר א מאנאד,
שמייכעלסטו איהם צו,
העי, מאראן, מאראן,
אונגליקליכער דו !...

ווי וואלסטו געוואלט,
ביי דעם איש אוז רויד,
זאגעז וואס דו טראכסט —
אוז פארברענט זיין אויך !

אויפ'ן בארג

איך בין אויפ'ן בארג,
מיין הארץ איז אין טאל :
דארט האב איך געהאט
א ברודער אמאל...

איך בין אויפ'ן בארג
פון אלעמען ווייט —
מיין ברודער פון טאל
נעהט נאר ביי מיין זייט.

איך בין אויפ'ן בארג,
דא איז אזוי שעהן —
מיר דאכט, אז איך הער
פון טאל א געוויין.

דער מאראן

העי, מאראן, מאראן,
אונגליקליכער דו!
אין דיין הארץ איז האס,
אין דיין אויג אין רוה.

אין דיין הארץ איז האס,
קענסט דאך נאכנישט טאן,
וועז עס רופט דער גלאק
צו דער פראצעסיאן:

וועז עס קלינגט דער גלאק
צלמס'טו זיך דאז,
ציטערט דיר די האנט, —
ארימער, מאראן.

הערסט דעם גלאקען־קלאנג —
עמיץ ווערט פארברענט...
ס'איז דיין ברודער דארט
האסט זיין קול דערקענט...

וויינען וויל זיך דיר
נאר דו האלסט זיך אייז:
העפליך אין נעשפרעך
לאזטו זיך אריין.

זיי וועלען ביי טירען פארריגעלטע
דערטרויען דעם העכסטען פארלאנג.
און וועלען ביי שוועלען פארבלוטינגטע
די ערשטע דערהערען זיין גאנג.

די דאמע

די דאמע ביי וועמען ער וואהנט —
א קריסטין — ער זעהט זי נאר זעלטען:
„גוט מארגען". „גוט נ'אבענד" — ניט מעהר:
צוויי פרעמדע און וויטע צוויי וועלטען.

פון נאדרען פון וויטען איז ער.
און זי איז א הינע. פון זידען:
זי שטאמט פון די פני פון דעם לאנד.
און ער קומט פון ארעמע אידען.

דאך וועדט ער אמאל ניט געוונט,
דאז קומט זי מיט שמייכלענדע אויגען:
זי זיצט ביי זיין בעט און זיי דאכט:
א י י ן לאנד האט זיי ביידען ערצויגען...

מיר שוועבט

מיר שוועבט פאר די אויגען פון היים די נעזיכטער,
מיט וועלכע איך האב זיך געשיידט.
די בליקען, וואס האבען אין הארצען געדרונגען,
די ווערטער וואס האבען ווי ליעדער געקלונגען,
און האבען אין הארץ מיך די בענקשאפט פארזעעט.

נו, האט זיך צוואוואקסען די בענקשאפט אין הארצען;
דער באדען קען בעסער ניט זיין;
עס ווערט דארט פון טרערען דערשטיקטע באפייכטעט,
פון שטראהלען פון ליעבע דערווארעמט, באלייכטעט,
און ס'קומט ניט קיין פרעמדער אריין.

איך גלויב

איך גלויב אין דער קראפט פון די נאחענטע,
וואס זיינען צוזעעט און צושפרייט;
זיי וועלען מיט ליפען פארשלאסענע,
דערהארעט, דערווארטען די פרייד.

זיי וועלען מיט ארעמס אהנמעכטיגע
פארניכטען די בייז איבעראל;
און וועלען ביי פענסטער פארהאנגענע
באגריסען די ערשטע דעם שטראהל.

„האסט געטראכט: די צייט פארגעהט
און וועסט רוהיג בלייבען:
אבער פרייגד, דו זעהסט — איד לעב
און איד קען נאד שרייבען.

און אפילו — גאט באהיט —
כ'זאל אמאל פארשטומען,
וועסטו אלץ א בריף פון מיר
איינמאל נאד באקומען.

וועל איד דיר אין יענעם בריף
הארצליד לאזען גריסען.
און דו וועסט אלץ טראכטען וואו,
און וועסט קיינמאל וויסען...

רופט מיך

רופט מיד — איד בין גרייט צו דיענען
אייד, מיט אלץ וואס איד פארמעג,
מיט די לעצטע אלע טעג,
מיט מיין גליק, וואס גלאנצט דערינען.

רופט מיד ווי אמאל פארצייטען.
אויב איד בין ניט גרוים ווי זיי —
פיהל איד שטארקער אייער וועה
שווערער פאלט די טרער פון ווייטען.

כ'פיהל זיך נישטיג אוו דערשלאגען
אוו איד קניה איז שאנד...
כ'ווילל מיט קיינעם זיך ניט שלאגען,
מען עס זיין פאר לאנד.

כ'ווילל ניט קיין נקמה נעהמען
פוו דעם גרעסטען נאר...
פאר אזוינע מדות, קריסטען,
זאגט, וואס קומט דערפאר?...

פאַרוואורף

ס'לויענט א בריוועל אויפ'ן טיש
מיט א שטומער טענה,
מיט א פאַרוואורף קוקט מיך אן
יערע שורה זיינע:

„כ'בין איז ווייטען־ווייטען לאנד
ערגעץ וואו געפאַנגען:
האסט נעלאזען מיך אליין,
ביזט ניט נאכגענאנגען.

„האסט אפילו קיין נעשריי
ניט צו הויך נענעבען:
ס'האט די זון אזוי נעשיינט
אוו באנריסט דאס לעבען.

האט נעזעהן א בארג א הויכען
וואו די קינדער שטיינען ?
און די וועלכע בלייבען אונטען
שטעהען שטיל און שווייגען ?

אדער האט ער דאן נעהערט שוין
משיח'ס שופר שאלען,
און דערהויכט ווערט יעדער, וועלכער
איז געווען געפאלען ?

און עס זאמלען זיך די אלע —
איז עק־וועלט פארטריבען ?...
. . . . . .
ביי די ערשטע צוויי־דריי וועדטער
איז ער שטיל נעבליבען...

קריסטליך

עפעס פיהל איך מיד פארזינדינט,
כ'פיהל מיד קריסטליך היינט.
איד האב ליעב א־יעדען מענשען,
מעג ער זיין מיין פיינד.

חאט מיר וועד א פאטש נענעבען
בייזמוטיג און דרייסט,
גיב איד איהם די באק די צווייטע —
פונקט ווי יעזוס הייסט.

האט ער עפעס זיי ענטדעקען
דעמאלט זיד נעקליבען?
ביי די ערשטע צוויי־דריי וועדטער
איז ער שטיל נעבליבען.

האט דערהערט ער רופען, רופען?
פון דער וויים נעזאנגען?
אויף זיין פערער איז א טראפען
טינט פארשטומט נעהאנגען...

איז נאד פריהצייטיג נעווועזען.
וואס ער האט פארנומען?
האט ער ניט נעטאדט דערצעהלען,
וואס עם וועט נאד קומען?

אד, ווי וואלטען מיר איצט וועלען,
אין דער צייט פון שרעקען,
דאס וואס ער האט מיטנענומען
קענען דא ענטדעקען.

וועלכע בילדער האט נעשוועבט דאז
פלינק פאר זיינע אויגען?
איז א טויב א ווייסע דעמאלט
פאר איהם דורכנעפלויגען?

האט זיד אליהו הנביא
פאר איהם דורכנעטראגען,
ווי ער קומט ארא אהערצו —
אויף א פייער־וואגען?

און די פאהן די וויים אוז בלויע.
שוין פון שטורעמס אויסגעמאטערט.
האט צום פאהן פון „שטרייפען־שטערען"
זיך געטוליעט אוז געפלאטערט...

אהן א סוף

צום אנדענקען פון י. ל. פרץ.

„דער גרויסער דיכטער איז געשטאָרבען ביים טיש, שרייבענדיג א מעשה

ס'איז געווען א גראָהער מארגען
נאָר א נאכט א שווערער:
וואלקענס האבען זיך געזאמעלט
מעהרער אלץ און מעהרער.

פריה איז ער דאָן אויפגעשטאנען.
ווי ס'וואלט וועד איהם טרייבען.
און א מעשה'לע פאר קינדער
אננעהויבען שרייבען.

פאר די קינדער אהן די היימען
וואס ער פלענט זיי לייבען:
פאר די קינדער וואס מ'האט זיי
אין דער פרעמד פארטריבען.

אין האַל אָו אינדעפענדענס

(ביים ערשטען אידישען קאָנגרעס אין פילאדעלפיא)
איז דעם זאָל פון דער באפרייאונג,
מיט א הייליקייט דורכגעדרונגען.
ביי דעם גלאָק. וואס האָט די פרייהייט
פאר א גרויסען פאלק צוקלונגען —

איז דעם זאָל ביי'ם גלאָק דעם אלטען,
מיט א גלויבען גאר א יונגען,
זיינען זיי נעשטאנען ציטריג
אוו די „האפענונג" נעזונגען.

אלע יענע אויסגעוועהלטע.
אלע שלוחים די פיער הונדערט,
האבען אונזער ליעד נעזונגען
איבערראשטע אוו פארוואונדערט.

איז דאס ניט דער גרעסטער וואונדער,
וואס עס האָט נעקענט פאסירען:
אין דעמזעלבען זאָל פון פרייהייט —
אונזער פרייהייט פראקלאמירען?

אוו מיר אלע, וועלכע זיינען
שטיל נעשטאנען פוו דער ווייטען
האבען א נעבעט נעמורמעלט
אוו נעהאפט אויף נוטע צייטען.

קוסט אין דער הנדה
אוי ער שמייכעלט צו:
„נעהם די איי אוו כרפס"...
וואר־זשע נעהמט מען... וואו?...

אויפ'ן פאדער־בלעטעל
קוקט דער אלטער, קוקט...
וועז איז די הנדה
פארט נעווען נעדרוקט?...

עפעס הייסט זי עסען
פון דער פולער האנט:
וועז האט זי נעדרוקט זיך
אוז אין וועלבען לאנד?...

א בליק

(צו א. לוצקי'ן)

איך האב ניט לאנג א פרייגד באגלייט:
זיין בליק פאר מיינע אויגען שטעהט.
אוז וואו איך גיע אוז וואס איך טהו —
עס גיט דער בליק מיר ניט קיין רוה.

מיין ליעבער פרייגד, אין וויטען לאנד!
נעזעגענט האסט זיך מיט פארשטאנד.
א וואדט פארשווינדט, א טרער — פארווישט:
א בליק אזא פארגעסט מען נישט! —

אין ארץ ישראל הערשט חדוה
און ס'פיהלט זיך דאָרט נליקליך דער איד:
און טאָמער פעהלט אויס דאָרטען פידלען,
רוישט שטענדינ דער ירדן זיין ליער.

אין ארץ ישראל די הייזלער —
איינשטאקינ, מיט בלומען אין הויף:
און טאָמער פארווילט זיך דיר העכער,
דאָן שטייג צום בארג תבור ארויף.

די אלטע חנדה

מיט א נראָהער טישטוד
איז דער טיש נעדעקט:
ליענט א שטיקעל מצה
ארים. אפנעדעקט...

אלע כוסות לעדינ
און דער לעערער כוס
אליהו הנביא'ס
קוקט אן מיט פארדראָס...

מורמלט שטיל דער זיידע:
„מ'נעהמט די מצות דריי"...
אד. אפילו אייניע
ניט מען אויד ניט פריי...

דאָ וועל איך, א מידער, זיי ענטפערן שטיל,
נאָר זייער באנריסען:
דערמאָנט ניט די טעג מיינע, דאָרטען ביי זיי,
איך וויל נאָר ניט וויסען...

צי גוטע, צי שלעכטע — איך האָב דאָרט געלעבט
און איבערגעטראָגען...
און וועלען זיי אָנהויבען פרעגען נאָר מעהר,
וועל איך מעהר ניט זאָגען.

און ס'וועלען פאָרטראכטען זיך דאָ, מיינע פריינד
איז ווינקעל אין שטילען...
און אלץ, וואָס איך האָב אין דער פרעמד דורכגעלעבט
וועט יעדער דערפיהלען...

אין ארץ-ישראל

(א ליעדעל)

אין ארץ ישראל איז ליכטיג,
אין ארץ ישראל איז ריין:
און טאָמער פעהלט אויס דאָרטען ברונעמס,
איז טרינקט מען דעם רענען אלייו.

אין ארץ ישראל הערשט יושר,
נאָט'ס שטימע פון אומעטום רופט:
און טאָמער פעהלט אויס דאָרטען שוהלען,
מאָבט קלוג דאָרט דעם מענשען די לופט.

אלע טאג צו דריי־מאל
מארגענס, און פארנאכטען
פלענען אונז די וועלטער
טיף אין וויט פארטראכטען.

און די קינדערס הערצער
פלענען שטארקער שלאגען,
אויף די ציונ'ס בערגער
פלענט עס אונז פארטראגען...

זאגט ניט, א מתנה!
כ'ווייל עס גאר ניט הערען:
וואס עס בעטען דורות
מוז מקוים ווערען...

דער ענטפער

און אז איד וועל קומען צוריק צו מיין היים,
אהיים צו מיין ליעבער...
עס וועלען מיד פרענען און פארשען די פריינד
ווי ביזטו אריבער?

„ווי זיינען געגאנגען די טעג אין דער פרעמד
זייט דו ביזט פון דאנען —
צי האבען די פרעמדע געליעבט דיד, געהאסט?
דיין לשון פארשטאנען?..."

דורות לאנג איז אונזער הארץ
שטיל און שטום געהאנגען:
אונזער הארץ איז מיעד — עס דארף
ליעדער און געזאנגען.

ס'איז נעווען דאס לעבען גראוס.
ווי א הערבסט א מיעדער:
איצטער איז דער העלער שעה
זינגט אונז ליעדער, ליעדער!...

שטילע שמנה עשרה'ס...

שטילע שמנה־עשרה'ס
איז די לאנגע יאהרען,
ווייטע תפלות — נאהענט
זייט איהר מיר געווארען.

איך נעדענק די וועלטער,
איך נעדענק די טרערען:
„צו ירושלים
זאלסטו אונז אומקעהרען"...

זיידעס פלענען מורמלען,
ס'פלענען הענט זיך שטרעקען
און ביי אונז, די קינדער,
פלענט עס וואונדער וועקען.

און טויזענדער יאהרען
וואס האט פאר א וועלט?
מיר דאכט: איך האב נעכטען
נעוואהט אויף איהר ערד.

ווי נאהענט! ווי נאהענט!
שטערק אוים בלויז דיין האנט,
און — וואונדער! גלייך גרייכסטו
דיין היים און דיין לאנד!

און וואונדער! — דו פיהלסט שויז,
ווי ס'רוישט איבער דיר
די ווינטען די לינדע
דורך פענסטער און טיר...

דער אנזאג

אונזער פרייד איז צופיעל גרוים —
רעדט ניט, ליעבע ברידער!
איצט זאל זיין מיט וועלטער אוים —
ליעדער דארף מען, ליעדער!

טרוקען פאלט דאס וואלד פון צונג,
קען אין הארץ ניט דרינגען:
אונזער האפענונג וועלט יונג —
זינגען, דארף מען, זינגען.

כ׳לאז אראב די אויגען
וועז איהר מיד באטראכט:
קיין מתנות, ברידער,
האב איד ניט נעבראכט.

כ׳האב ארומגעוואנדערט
אלע מיינע טעג
אוז פארארעמט קום איד
פוז מיין לאנגען וועג.

נאר אין שטויב די קלייד׳ער,
נאר פוז וואנדערן — מיד,
בלויז אין הארץ איז טיפען
ליגט פאר אייד א ליעד.

דער צוריקקעהר

איד וויים ניט פוז נאהענט,
איד וויים ניט פוז וויים:
אוז וואס זיינען יאהרעז
פוז טויזענדער צייט?

מעג לינעז קיין היימלאנד
פאר טויזענדער מיי? —
איד זעה זי, איד גרייד זי
אט באלד, אין איין וויי!

מיין וועלט

איך וואַרף זיך אום אהין, אהער,
אַד, זייט ניט שטערענג:
איך וויים, איך וויים די וועלט איז גרויס,
דאַך מיר איז ענג.

וואָס האָב איך, וואָס די וועלט איז גרויס —
פארשטעהט אליין. —
אז יענעם ארט אוואו איך לעב
איז ענג און קליין.

עס פעהלט מיר לופט, עס פעהלט מיר רוים,
דער וועג פארשטעלט:
איך וואַרף מיך אום, איך זוך מ י י ן ארט
אין א י י ע ר וועלט...

וי א וויטער ברודער

וי א וויטער ברודער
פון א פרעמדען לאַנד
קום איך אייך באגעגענען,
שטרעק איך אויס די האַנט.

די אנשוויגענע...

זיי זיינען געווארען אנשוויגען
אין לאנגער, אין פינסטערער נאכט:
שוין לאנג האט דער ווינט זייער נינון
צו אונז ניט געבראכט.

עס פאלען אוז ציטערען וועלטען.
דער מענש א דערשראקענער וואקס.
אוז זיי — אין די שטילע נעצעלטען
זיי זיצען פארשפארט.

זיי האבען אונז איבערגעלאזען
אין פרעמדע, אין גרויזאמע הענט.
אוז זיי אליין זיצען פארלאזען
אין גרויע פיער וועגט!

די ערד לינט א ווייסטע, אחן בלומען.
דער מענש קוקט דערשראקען אוז מיעד;
מיר האבען שוין לאנג ניט פארנומען
פון פרייהייט דאס ליעד.

פלוצים

(צו דעם פאל פון ראַטאַנאָוו׳ס הויז)

פלוצלונג זיינען אלע געווארען
אלע ליעדער פון דער וועלט:
ליעדער פון דעם וועה און צארן,
ליעדער פון דער שווערער קעלט...

קייטען... שקלאפען. — א לענענדע!
בייזע ווינטען — פאלשער טאן!
לענגסטער ווינטער האט זיין ענדע
און א זומער קומט שוין אן!

נאכט און חשד... ווערטער אלטע!
ס׳האט א זון זיך אויסגעשפרייט
און דער אייז פון לענדער קאלטע
ווערט צושמאלצען און צוגעהט....

קרוין און הערשער! וואו און וועלכער?
ווער האט וועז א לאנד בארויבט?
אז נעווען איז וואו אזעלכער —
וואלט זיך איטטער ניט געגלויבט...

העלען... פעסטונגען... מארטירער...
אך, דערמאנען זיך איז שווער!
די מארטירער זיינען פיהרער
נאר דעם פרייען פאלקס באנעהר!...

ניטא שוין גאר היינט א וואארע אזא !...
צוריסען, צופליקט. א טיירען בנד.
אידעען ביי ארימע דורות
זיי זיינען ווי קלוידער ביי ארמע פאמיליעס...

זוניגע...

זוניגע, ליכטיגע, פרויידיגע, דו !
כ'רוף דיך, איך רוף דיך פיעל מאל !
ביזטו צו הויך און דו הערסט זיך ניט צו —
וועלט גאר פארלוירען מיין קול...
האסטו געלויבט מיר מיין גליק און מיין רוה
זוניגע, ליכטיגע, פרויידיגע דו !

זוניגע, ליכטיגע, פרויידיגע, מיין !
נידער אראב פון דיין הויך...
נים כאטש איין שטראהל מיר אין הארצען אריין
וועט מיר דאס לעבען ניט זיין אזוי בלייך...
פרעג מיך ניט וואו און פרעג מיך ניט וועז :
זוניגע, ליכטיגע — קום און פארברען !...

אך, וואס קומט ארויס דערפון
וואס ער איז א גאט א גרויסער,
אבער, הערסטו וואס ער זוי׳ל דאך,
העי, אברהם, ס׳איז קיין שפיע׳ל דאך —
ער פארלאנגט פון דיר דיין זוהן!...

אידען

אידען ביי ארימע דורות,
זיי זיינען ווי קלײדער ביי ארמע פאמיליעס.
מען נעהט אויף א ראק פאר׳ן זוהן פאר׳ן יונגען.
דער יונג, כאטש אין ארמוטה, דאך האלט ער אין וואקסען.

דער ראק ווערט איהם ענג אין די ארבע׳ל,
ער קען מיט די העמד זיך ניט ריהרען.
ביי׳ן ברוסט הויבט אן פרעסען
און קען זיך ניט בויגען און קעהרען.

דער ראק איז נאך זויבער, נאך גאנץ.
ער שמא׳ל איז נעוואהרען קורץ.
נו, ניט מען עס איבער דעם אינגער׳ן ברודער:
עס פאסט זיך אזוי פאר׳ן קינד...

ער טראגט איהם מיט שמחה, מיט פרייד,
און פיהל׳ט זיך אין איהם אזוי פריי
ביז וואן ער צורייסט איהם, דער שטיפער...
דער פאטער דער אלטער ער קרעכצט:

איך זעה זי ביז גרונט
די וועלט אפגעשמאקט!
א שטיק פול מיט שונד
אין איטליכען אקט.

וואר האט זי פארפאסט
דער אויטאר איז וואר?
צו שפילען א לאסט,
צו שווייגען איז שווער...

דער אייניציגער...

נאכדעם, ווי אברהם האט
פון זיין פאטער אלע געטער
שוין צובראכען און פארניכטעט,
האט דער אלטער אויסגעדיכטעט
פון זיין הארץ ארויס א גאט.

העי, אברהם, פארזיכט דאך!
האסט א גאט געמאכט זיך אייניעם
און פון אלע אויסערוועהלט איהם
אויף צו שעצען, אויף צו ליעבען —
זשה, ער שפאנט דיך אייז איז יאר!

קוקט זיך אום דער יאהר דער אלטער
מיט א מינע מיט א קאלטער
מיט א בייזען בליק:

איך בין אויך אזוי געפלויגען.
זיך געטראגען פייל פון בויגען —
אוו איך גיה צוריק!...

די וועלט

מיין הארץ איז מיר טריעב.
מיין הארץ איז געקלעמט:
אד. דאס וואס איך ליעב
איז ארים. פארשעהמט.

אוו וואס איך פארכט.
אוו וואס איך פארהאס
דאס נרויסט זיך, דאס לאכט
איז מארק אוו איז נאס.

אוו וואו נאר איך קום
איז בייזקייט אוו וועה...
עס ציטערט די בלום
פון שטורעמס נעשרעה.

נאָך א יאָהר...

נאָר א יאָהר שוין קלויבט זיך פֿאהרעז
צו דעם אפֿגרונט פּוז די יאָהרעז —
זיינע לעצטע טעג!

געהט ער איינגעבויגעז, ארעם,
איבער גריבער, איבער קברים,
איבער וויסטעז וועג.

קיינער ווי? איהם ניט באגלייטעז
אוז קיין קראנצעז אוז קיין קווייטעז
וואַרפֿט מעז איהם ניט צו.

פֿויגע? ווי?עז איהם ניט זינגעז.
גלעקער ווי?עז איהם ניט קלינגעז —
ס'הערשט א טויטע רוה.

געהט ער אזוי ווייטער, ווייטער,
טרעפֿט ער אז א יונגעז רייטער
איהם אנטקעגעז פֿליהט.

ווי? ער וואס דעם רייטער זאגעז.
הויבט דער רייטער אז זיך טראגעז —
הערעז ווי? ער ניט!

נאר אט איז דאס הויז שוין פארשוואונדען אוז באלד
קומט אן דיר אנטקעגען דער דונקעלער וואלד.
ער ווינקט דיר מיט פינגער מיט גרינע אוז רופט,
דער צוג אבער שוועבט ווי א פויגעל איז לופט.

באלד ווינקט דיר א וואסער, עס רופט אוז ער לאקט,
דער צוג אבער טראגט דיך אלץ ווייטער אוז יאגט.
ער האט דיר צו ווייזען וואס שעהנס אוז וואס גרויס
אוז דו דארפסט באלד, ארימער, שטייגען ארויס...

אונמאדערן

דאס מאל בין איך ניט מאדערן:
איך האב ליעב לבנה, שטערען,
אוז די שטילקייט פוז דער נאכט
אוז פוז גרינעם פעלד די פראכט.

כ'בין פוז רויש שוין מיעד אוז מיעדער,
אוז איך בייגק נאר אלטע ליעדער:
נאר דעם מורמלען פוז א קוואל,
נאר דעם אלטען נאכטיגאל...

ער וואלט אויך נעוואלט
זיין א טרייער מאן.
און פאר ווייב און קינד
שלעפען זיך אין שפאן.

ער וואלט אויך נעוואלט
זיין פארזיכערט וואו
און די לעצטע יאהר
לעבען שטיל, אין רוה.

בלויז איין וואַרעם וואַרט
און א רצח איהם פעהלט:
דאס געפינט ער ניט
אין דער רייבער וועלט.

און דערפאר איז ער
אזוי פויגעל-פרייי
און ער לאכט פון אונז
וועז ער געהט פארבייי.

אין צוג

איך זעה שוין א בוימעל, איך זעה שוין א פעלד.
איך זעה שוין די גרינע, די זוניגע וועלט.
און שוועבט וואו ניט וואו פאר די אויגען א הויז,
דיר דאכט זיך עס וואקסט פון דער ערד אויך ארוים.

נייע וואונדערליכע צייטען.
הערט אוו הערט!
ניט קיין קלאנג פון בלאנקע שפיעזען.
ניט פון שווערט!
ניט דער בייזער שטאל און אייזען —
ס'וועלען בלאנקען
אין די אויגען פון די מענשען
די גראנקען.

נייע וואונדערליכע צייטען...
אויף די בערג
וועט פון טיפע טאלען שטייגען
יערער צווערג.
וואונדער! אויף דער ערד שוין חצבען
זיך באוויזען
די געפאלענע פון חימעל —
יענע ריזען!...

דער טרעמפ

ער וואלט אויך נעוואלט
פונקט ווי אלע מיר,
שלאפען אין א הויז,
ניט ביי פרעמדער טיר.

איך האב זיי נעיאנט ביז בית־עולם...
פארטאג... א סכנה... פול מתים...
די פוהרען האב איך ניט דעריאנט דאד — —
נו, ביז איך דען שולדיג, רבותים? !...

וואונדערליכע צייטען

נייע, וואונדערליכע צייטען
קומען אן:
דער פארשקלאפטער וועט צוברעכען
יעדען טראן.
און די יענע וואס געטראגען
האבען קרוינען
וועלען אין די הרי־חושך
ערגעץ וואוינען...

נייע וואונדערליכע צייטען,
ווי עס האט
דורך דעם נביא'ס מויל פארשפראכען
אונזער נאט.
ווי דער ים די ברעגען זיינע
וועט פארגיסען
נאר די מיעדע וועלט מיט חכמה
און מיט וויסען.

זיי הויבען אן עפ'נען די קראמען...
אוז איד, אייער עהרליכער וועכטער,
איך קוק אוז גיב אכטונג פון ווינקעל
אוז וועך שיער דערשטיקט פאר גע'עכטער.

„וואכט, וואכט — לאך איד — וואס וועט זיין וווייטער?...
איהר וועט שוין א צעהנטען פארזאגען..."
איך זעה ווי זיי פאקען שוין סחורה
אוז הויבען אן דרויסען צו טראגען.

„אזוי גאר, גנבים'לעך! — לאך איד —
איהר ווילט דוקא פרעמדע פארמעגענס!"
אוז קוק זיך דערווייל, ווי זיי טראגען
אוז לענען דאס אוים אויף די וועגענס.

איז לאך איד... וואס קען עס מיר ארעז —
איך בין דאך שוין אלט... ניט קיין איננעל...
איך וועל אייך, גנבים, שוין ווייזען —
אוז לאך מיר אזוי אין מיין ווינקעל.

דא זעה איך, זיי נרייטען זיך פאהרען
אוז איטליכער שפרינגט אין זיין וואגען.
דא האב איך שוין אויפגעהערט לאכען,
פארשטאנען: מען דארף שוין זיי זאגען.

אוז איידער איך האב נאר באוויזען
דעם יחום פון גנב פארטייטשען,
זיי האבען נענומען גליך שמייסען
די פערד נאכאנאנד מיט די בייטשען.

איך האב זיי געחיט, ווי מיין שטייגער,
ווי איך פלעג זיי אלע נאכט היטען:
איך זאג א קאפיטעל תהלים
און זינג זיך א ניגון אין מיטען...

דא זעה איך עס פאהרען צו וועגענס
און עטליכע מענשען דארט זיצען:
איך האב גלייך פארשטאנען: גנבים...
צו וואס זאל איך טראכט איך מיר, רייצען?

ווי באלד אז איך בין דאד דער וועכטער
איז וואס איז צו האבען דא מורא?...
ווי באלד אז איך היט, איז דען מעגליך
זיי זאלען אוועקפיהרען סחורה?

איך האב זיך פארזוקט אין א ווינקעל
אומישנע... וואס וועלען זיי מאכען?
ווי באלד אז איך בין דאד דער וועכטער! —
איז קוק און איך פלאץ שיער פאר לאכען...

איך זעה פון מיין ווינקעל ווי אייגער
און נאכדעם א צווייטער, א דריטער —
זיי געהען צו שטיל צו די קראמען —
איז לאד איד: איך בין דאד דער היטער!

די העזה ביי זיי ווערט נאד גרעסער,
זיי הויבען די קראמען אן שליסען...
איז לאד איך — ווי באלד אז איך היט זיי —
און מאד זיך אזוי ווי ניט וויסען.

און באלד נאר בין איך אין א שוהל אריין. ביי נאכט...
געזעהן אן עדה הין און הער זיך ווינען —
אין הארץ נעדרונגען האט א ווייטער ניגון
און תפילות אלטע האבען מיר ערוואכט...

דער אונשולדיגער וועכטער

(א פאלקס־מעשה'לע)

אמאל האט פאסירט... אין א שטעדטעל,
מען האט שוין פארגעסען איהר נאמען —
נעשעהן אויפ'ן מארק איז א גנבה:
מען האט דארט באגנב'עט די קראמען.

אויף מארגען איז יעדער געקומען
אין מארק צו זיין קראם מיט א שליסעל —
דערזעהט ער: די קראם איז שוין אפען
און סחורה — ניטא דארט קיין ביסעל.

מען האט זיך נענומען צום וועכטער —
א איד מיט א בארד שוין א גראהע...
„וואו ביזטו געווען?" — דער אלטער
געשטאנען איז שטיל, מיט הכנעה.

האט אויסגעהערט אלערליי טענות,
ווי ס'פאסט פאר א וועכטער — נעדולדיג,
אין נאכדעם נעענטפערט: אוי, גלויבט מיר
איר בין דא, רבותי, ניט שולדיג!

די אידישע מוזיק

(ערנסט בלאך געווידמעט)

איך האב געהערט די אידישע מוזיק
און ס'האט מיך ווייט אוועקגעטראגען.
איך האב געהערט ווי דורות שלאגען
און האב מיין פאלק דערזעהן גאר יונג צוריק...

עס האט דער ים זייו אבגרונט אפגעדעקט.
דער ירדן איז מיט אנגסט אנטלאפען...
און באלד האב איך געזעהן דעם מדבר שלאפען
און באלד האט איהם א נייעם פאלק געוועקט...

איך האב געזעהן דעם פאלאץ שלמה'ס איז געדאנק,
געהערט איז צימערען א יוגענדליך געלעכטער,
און טענץ און שפרינגעריי פון פרעה'ס טעכטער,
און מלכה שבא געזעהן, און אופיר'ס גאלד געשאנק...

ביי בבל'ס טייכען נ'הערט האב איך א רעש,
געזעהן מיין פאלק דערנידעריגט, געפאנגען
און ירמיהו איז געבוינען מיט־נעגאנגען
זייו שטאלצער קאפ באשאטען פול מיט אש.

און פלוצלונג האט א שטורם דורכגעשוועבט
און — ניט געוואוסט אליין פון וואנען.
איז פון א טאל א מחנה אויפגעשטאנען
און נייער נייסט האט יערערען באלעבט...

כ׳קען דעם „טשעלא". דער בעל־תפלה.
וואס ער שפּיעלט זיין אייג׳נעם ניגון:
וועז עם שפּילען זיי, די פּיעלע,
ווערט ער דעמאלט שטאלץ אנטשווינגען...

כ׳קען דעם קאנטראבאס. דעם שווערען,
מיט די פּאר נעצעהלטע נאטען:
וועז ע ר לאזט אלײן זיך הערען.
לענט זיך אויפ׳ן הארץ א שאטען.

דער טראמפּייט איז מיר קיין ווייטער.
לאזט זיך הערען נאר אהן צילען:
ווי א אינגעל א פּארשיידטער
רופט ער: קומט מלחמה שפּילען!

אוז די פּלייט! ווי נאכטיגאלען
רופען דיך פּוז שטאדט אוז ישוב:
הויבט זי פייפען אז אוז שאלען —
ציהט אין פעלד דיר, ווי מיט כשוף.

הייגט דער פּויק! דאס איז א גבור,
פּוז א פּעל נאר א געזונטער:
לאזט ארויס א קול, דער ליעבער —
דאכט זיך, אז די וועלט נעהט אונטער...

כ׳קען אוז וויים פּוז וואז זיי שטאמען,
וויים פּוז מאנכען אויך זיין פּעהלער:
אבער שפּילען זיי צוזאמען —
ווערט די וועלט דאז שעהנער, העלער...

דער ארקעסטער

איך האב ליעב די אונסטרומענטען
פון דעם שפילענדען ארקעסטער:
יעדער איז מיר א באקענטער,
סיי דער קלענסטער, סיי דער גרעסטער.

כ'קען זיי אלע מיט די נעמען
און די שטימען און די טענער,
און די שטעל, וואס זיי פארנעמען —
ווער ס'איז גרויס און ווער ס'איז קלענער:

אלע זייערע נעראנקעז,
אלע זייערע נעפיהלען:
ווען זיי צערטלען זיך און צאנקען,
ווען זיי שווייגען, ווען זיי שפילען.

ווען זיי ווילען איבעריאגען,
איינס דעם צווייטען איבערשטייגען,
און ווי קיינער קאן פארטראגען,
ווען דער „פיהרער" הייסט איהם שווייגען...

כ'קען די פידעלע די צארטע —
קיינער קען איהר ווהטאג שאצען:
נאר זי רעדט צו הערצער האארטע,
ביז די סטרונעס איהרע פלאצען.

V

נעמישטע ליעדער

דאך נאר אייגע איז מיין טויב.
אייגע איז זי צווישען פיעלע:
ס'לויבען זי די מלכות אויך
און די קעפּס־וויבער אפילו...

מ'האט אלס היטערין
מיך געמאכט.
ביי די נערטנער
טאג און נאכט.

פרעמדע נערטנער
אפגעהיט.
און מיין אייג'נעם
נארטען — ניט!...

3.

פריהלינג, פריהלינג איז שוין היינט.
כ'הער די שטימע פון מיין פרײנד.
ווי דורך בערג און טאל ער ציהט.
ווי א יונגער הירש ער פליהט!
כ'הער זיין שטימע פון ארום,
ווי ער רופט מיך: כלה, קום!
קום, דער ווינטער האט נעעקט
און די טירקעל־טויב שוין וועקט:
קום ארויס פון דיין נעצעלט,
פול מיט דופטען איז די וועלט!..

4.

זעכציג מלכות האב איך מיר,
אכציג קעפּס־וויבער נעוועהלטע.
און דערצו איז ביי מיר דא
יונגע מיידלער ניט נעצעהלטע.

שיר השירים

1.

ווי זאל איד מיין ליעבסטע נלייבען,
ווי זאל איד מיין ליעבסטע מאלען?
ווי א פרישע בלום פון שרון,
ווי א רויז אין טיפע טאלען.

ווי א רויז צווישען דערנער
זעהט מען בעסער, זעהט מען עכטער,
פונקט אזוי איז זי, מיין כלה,
צווישען אלע מענשען־טעכטער.

2.

קוקט ניט, זאגט ניט:
איד בין שווארץ:
לויטער פייער
אין מיין הארץ.

נעהמט קיין ביישפיעל
ניט דערפון:
ס'האט פארברוינט מיך
בלויז די זון.

א פארוועלקטע שענהייט

א פארוועלקטע שעהנהייט
איז פארבייגעגאנגען,
א פארוועלקטע שעהנהייט
האט מיין הארץ געפאנגען.

און די שווארצע פאסען
ביי די בלאהע אויגען,
האבען מיר גערופען,
האבען מיך געצויגען.

און דער טרויער שמייכעל
אויף א גליק — פארשוואונדען,
האבען אין מיין הארצען
העלען ליכט געצונדען.

און די קלוגע בליקען,
פול מיט צער, פארגעבען,
האבען מיר באלויכטען
אונזער זין פון לעבען.

האב איך דורכגעלאזען
אלע די וואס בליהען —
פאר פארוועלקטע שעהנהייט
האט נעוואלט זיך קניען...

זי קומט אוֹן פּאַרשווינדט, ווי א בליק,
דו זעהסט שוין — דו וועסט זי ניט קריגען.
אוֹן ענדליך, פּאַרשטעהסטו דעם זין
אוֹן מוזט דיין פּאַרלאַנגען באַזיגען.

די אייביגע שעהנהייט איז זי,
וואָס ווייזט זיך אין לויף פוֹן די יאָהרען?
פּאַרשווינדען פּאַרשווינדט זי פוֹן דיר,
דאָך נעהט זי ניט קיין מאָל פּאַרלאָרען!...

פּאַלקס־מאָטיוו

ניט נרויסט מיר פוֹן איהם:
איך וויים וואָס ער מאַכט:
איך זעה איהם, ער זיצט
מיט יענער אוֹן לאַכט.

ניט טרייסט מיך: ער וועט
נאָך קומען צוריק:
עס איז שוין צו איהם
פּאַרבּרענט יעדער בריק.

ניט טרייסט מיך: די צייט
וועט היילען מיין פּיין:
פּאַרגעס איך אַז איהם,
וועט ערגער מיר זיין...

די אייביגע שענחייט

עס איז אין דער וועלט דא א פרוי,
וואס יעדערער זעהט זי בלויז איינמאל:
זי טראגט זיך פארביי און פארשווינדט
און טרעפען זי וועסטו שוין קיינמאל.

וער איז זי...? פון וואנען זי קומט? —
דו וויסט ניט... אומזיסט וועסטו יאנען —
דו וועסט נאר אין הארצען איהר בילד
בשתיקה פון זיך אליין טראגען...

עס גיהען די יאהרען פארביי
און פאלען ווי בלעטלעך געלבע,
באגעגענסטו וויעדער די פרוי,
א צווייטע — און אפשר די זעלבע...

עס האט דיר איהר שיהנע נעשטאלט
דיין הארץ אויף דאס ניי אנגעצונדען,
אט איצט וואלסטו אפשטעלען זי —
אומזיסט — בלויז איין בליק און פארשוואונדען!

און וויעדער די יאהרען זיי ציה'ן —
און בלאנדזשעסט אויף אלערליי וועגען,
און פלוצים — די זעלבע — צי ניט —
די שיהנהייט זי קומט דיר אנטקעגען...

צוויי בילדער

דאס הייליגע מיידעל
ביי מיר אויף דער וואנט —
זי וויינט נאכאנאנד!

און שפּעט איז דער נאכט
און מארגענס און פריה —
וועו נאר איד באטראכט,
פארווויינט אלץ איז זי —
דאס הייליגע מיידעל
ביי מיר אויף דער וואנט!

דאס פרעהליכע מיידעל
ביי מיר אויף דער וואנט —
זי לאכט נאכאנאנד!

העי, פרעהליכע, דו —
וואס לאכסטו אזוי?
דו שטערסט דאך די רוה
דער הייליגער פרוי! —
דאס פרעהליכע מיידעל —
זי לאכט אויף דער וואנט!

אין מיין קעניגרייך

אין מיין איינעז־קעניגרייך
האט דאס אויך געטראפען:
אלע פירשטען, פול מיט שרעק,
זיינען זיך צולאפען.

אלע דאמען פון'ם הויף,
טריי פאר לאנגע יאהרען,
האבען שנעל זיך איינגעפאקט
אוז אוועקגעפאהרען.

אלע קוטשערס, וואס געטריי
פלענען זיי מיד טראגען,
זיינען ערגעץ־וואו אוועק
מיט'ן פערד אוז וואגען.

אלע טרייע נערטנער־לייט
ביי די פרישע קוואלען
האבען בוים אוז בלום פארלאזט
אוז ניטא — פארפאלען!

אין מיין פאלאץ — ס'רעדט זיך בלויז —
ס'איז א קלייגע סאלקע,
איז געבליבען איינע טריי —
זי, די ליעבע מלכה...

די שהנע רבקה'לע, וואס קענעאיבער וואוינט,
וואלט איך ביין גאניקעל דערהיט.
זי וואלט פון ערשטען קוש געווארען נאר ערשטוינט.
דאך שהמען וואלט זי זיך שוין ניט.

דאס וואלט געווען די ערשטע ליעבע בלויז,
דערנאך וואלט מיך געצויגען ווייט.
איך וואלט פארלאזט מיין היים, מיין פאטערס הויז
און וואנדערען וואלט איך א צייט.

איך וואלט געשטרעבט... געזוכט, זיין פריי, אהן יאך.
געפונען גליק... אמאל — פארקעהרט:
ביז וואנען פאנגען וואלט מיך אייגע דאך,
איך וואלט זיך שוין ניט מעהר געווען...

באזעצט וואלט איך זיך ערגעץ אין א לאנד
און רוהיג לעבען, רוהיג זיין,
ניט וועלען דאס, וואס גרייכען איז מען ניט אין שטאנד —
אזוי בין אין דעם לעצטען טאג ארויין."

— מיין פריינד! עס האט מיט דיר דאך אלץ פאסירט.
דיין לעבען האסטו מיר נעמאלט...
— אזוי? — האט איהם דער פריינד געפרעגט פארווירט —
נו, וואלט איך איצט עס ווידערהאלט...

עס זיינען לעבעדיג געווארען מיט אמאל
די פריהלינגס־טעג, די קינדער־טעג;
דאס לויפען פון דעם בארג אראפ איז טאל,
דער גרינער וואלד, די שמאלע שטעג.

— אזוי, אזוי! — האט איינער אנגערופען זיך —
די יונענד איז אוועק... אט באלד, שוין באלד!
ווי לאנג עס איז געווען און דאך ווי גיך
מיר זיינען שוין געווארען אלט.

אך, ווען איך וואלט געווארען יונג צוריק! —
האט ער א זיפץ געטאן צו ענד.
און ווייט נעקוקט האט ערגעץ וואו זיין בליק
און אויפגעהויבען הויך האט ער די הענט.

— נו, וואס־זשע וואלט נעווען, ווען נאט וואלט עס געמאכט
און יונג זיין וואלסטו נאך אמאל?
— אך דאמאלט... — האט דער ערשטער זיך פארטראכט
און מילד נעקלונגען האט זיין קול —

„איז חדר וואלט איך ניט געוואלט מעהר געהן.
צו פרייהייט וואלט איך נאר געשטרעבט.
עס וואלט ניט העלפען וועז דער טאטע וואלט אליין
מיט נוואלד אין חדר מיך געשלעפט.

דאך וואלט איך ווי עס איז נעלערנט זיין,
כ'וואלט ליי'נען ביכלעך אלערלייי:
דערנאך וואלט בענקשאפט אין מיין הארץ אריין
נאך ליעבע מיט איהר זיסען וועה.

איהר ווייסט...

איהר ווייסט, ווען געדענק איך אז זיי?
אין פריהלינג אין ליעבען.
ווען ס'בלייבט ניט קיין שפורען פון שניי,
און פייגעל, וואס זיינען פארטריבען
זיי קומען אן ווידער
אין רייהען, אין רייהען.
פארפרוירענע הערצער
דערוואַרעמען, דערפרעהרען...
דערמאַן איך די שוועסטער, די ברידער,
דערמאַן איך אז זיי...
און ס'קלינגען די ליעדער
פול צער און פול־וועה...

צוויי פריינד

נעטראפען האבען זיך צוויי אלטע פריינד
נאך לאנגע טעג פון זייז צושיידט:
עראינערונגען האט ביי ביידען אויפגעשוינט —
די אלטע צייט, די אלטע פרייד!

ער איז, ווי גלאז, אנטלאפען
אין ווייטען מזרח־וואו,
ער וועט ווי גלאז געפינען
די לאנג געזוכטע רוה...

איך וויים...

איך וויים, אז איך שפיעל זיך מיט פייער.
דער סוף וועט זיין שלעכט.
נאר וואס זאל איך טאן איז דער פינסטער
אין אייניזאמע נעכט?

דער פייער ער וועט מיך פארברענען
דאס וויים איך אליין,
דאך ליעב איז דאס פייער און טייער,
און לאקט אזוי שעהן...

און וואס איז נעבליבען דען בעסער
צו טאן אויף דער וועלט?
און אויב ניט דורך פייער, מיין טרייער,
בלייבט אויסגעהן פון קעלט...

זאגט דער צווייטער: יא, פארקלונגען
זיינען אלע פרײדען, ליעדער:
מאך איך אבער צו די אויגען —
זעה איך אלע גליקען ווידער.

אבער דיר, מיין קלוגער חבר,
איז די מיה נאר אן אומזיסטע:
האלט די אויגען צו אוון אפען —
זעהסטו נארנישט — בלויז א וויסטע...

די ליעבע פון בוך

אוון ווייט איז ער אנטלאפען,
ווי ס'איז אנטלאפען גלאז.
דער אונגליקליך פארליעבטער,
דער העלד פון האמסונ'ס פאז.

די שטאלצע עדוארדא
ער זעהט נאר איהר געזיכט,
די שטאלצע אוון די גוטע,
זי גענהט אוים ווי א ליכט.

דאך קומט איהר גלאז אנטקעגען
אוון שטרעקט איהר אוים די האנט,
די שטאלצע אוון די גוטע
זי מאכט איהם גלייך צו שאנד.

א פרעמדער יום־טוב

עס איז א פרעמדער יום־טוב —
ניט געה אהין, מיין פריינד:
דארט האבען זיך פארזאמלט
די אלע ריינע פיינד.

דארט איז דיין ווייז נעבליבען,
זיי טרינקען איהם איצט אויס:
דארט איז דיין נייסט נעבליבען —
זיי לאכען איהם איצט אויס.

עס איז א פרעמדער יום־טוב —
ניט געה אהין, ניט געה:
דארט איז דיין קינד נעבליבען —
איך ווייס, דאס טוט דיר ווה...

צוויי לעבענס

לאכט דער איינער: זעהסט, צורונען
דיינע פריידען, ווי געשפענסטער:
דורכ'ן קוימען רוישט דער אומעט
און דער טרויער— דורכ'ן פענסטער.

און איך וועל מיך היטעו,
קיינער זאל ניט וויסעו,
ווי אזוי מיין הארץ ווערט
שטיל אין מיר צוריסעו...

שטילערהייט

שטילערהייט, שטילערהייט
דיינע ליידעו פארטראג :
וואס עס האט דיר געגרייט
יעדע שעה, יעדער טאג.

און ניט מיין, אז עס גיעבט
אזא וועזעו כאטש וואו,
וואס עס פיהלט און עס לעבט
און דיין קול הערט עס צו.

נייו, ניטא ! אלעס שטומט !
דאך ניט ערגער זיך פיעל :
יעדעס אונגליק, וואס קומט
נעהם עס אויף אין דער שטיל...

און אויב צופיעל טוט וועה
אוו פארטראגעו ביזט מיעד —
נעהם דעם גרעסטעו פון זיי
אוו זינג אוים אין א ליעד !...

זי קוקט דיך אן א לאבענדע.
אין איהרע אויגען — פייער:
די זילבער און די דימענטען
זיי זינגען ביידע טייער...

מיט פארמאכטע אויגען

וואס־זשע האט געארט דיך,
וואס ביזטו פארפלויגען?
כ'האב געקושט א צווייטע
מיט פארמאכטע אויגען.

מיט פארמאכטע אויגען
האב איך דיך געמיינט דאך,
מיט פארמאכטע אויגען
האט מיין הארץ געווויינט דאך.

יענע האט דערפיהלט עס
און איז בייז געווארען.
דו האסט עס דערזעהען —
האב איך צוויי פארלארען.

וועל איך זעהן א דריטע —
כ'וויל אייף גלייך נאר האפען —
וועל איך האלטען דעמאלט
מיינע אויגען אפען.

א יונג פרוי מיט גראָהע האָר

א יונג געזיכט, די אויגען שוואַרץ
און קוקען ווייט אונענדליך:
נאָר איהרע האָר איז זילבער־ווייס —
דאָס איז נאָר אונפאַרשטענדליך.

א יונג געזיכט און גראָהע האָר,
דאָס איז נאטור'ס א וואונדער:
די יוגענד בליהט, די עלטער ציהט —
און ביידע שעהן באזונדער...

דאָס פנים יונג און בליהענדיג,
דו קענסט דיין בליק ניט זעטען:
דאָר לאָקט דער קאָפּ דער זילבערנער
און וואַלסט איהם ווילען גלעטען...

דאָס יונגע פנים פול מיט פרייד,
די זילבער־האָר — פול באנגען:
און ווייסט ניט וואָס פון ביידע האָט
דיין נאַריש האַרץ געפאנגען.

און שטעהסט ווי פאר א רעטעניש:
וואָס האָט דיך צוגעצויגען,
דער גראָהער קאָפּ דער זילבערנער,
צי איהרע יונגע אויגען?...

איז ווי א נארטען מיין כלה,
האט זיך פאר איינס מיר נעדוכט,
אוז עס געהערען מיר אלע
איהרע — די טייערסטע פרוכט...

וועק נישט

וועק נישט די ליעבע, נישט וועק!
שטיל טראג אין הארצען דיין צער:
אויפוואכען וועט זי אליין —
ליעבע קען ריהרען א שטיין.

נעהסטו איהר וואוינונג פארביי,
קעהר אב דיין בליק אז א זייט.
קוק אין איהר פענסטערעל ניט
זי וועט דערפיהלען די טריט.

טרעפסטו זי פלוצלונג אין גאס,
אויסמיידען קענסט ניט איהר בליק:
ווארף בלויז אייז שמייכעל איהר צו
וועט זי ניט האבען קיין רוה...

וועק נישט די ליעבע, נישט וועק
ביז ס'וועט דער זומער פארגעהן,
ביז עס וועט וועלקען די בלום,
ביז זי וועט רופען דיך: קום!...

אוז זי וועט צו איהם שמייכלען
ווי ער וואלט זיין איהר קינד:
פארשפילע זיך דעם מאנטעל —
עס בלאזט א קאלטער ווינט"...

מיין גארטען

האב איך מיין ליעבסטע באגעגנט —
איז זי געווען אזוי שעהן:
האט זי געלאכט מיר אנטקעגען —
איז דאס געווען פול מיט חן.

האב איך געוואלט פאר ענטציקען
געבען איהר אלץ וואס איך האב:
האב איך געוואלט זי באגליקען
גאר מיט מיין גוטס אוז מיין גאב.

בין אין א געסעל א זייטיג
מיט מיין געליעבטער אריין:
בלומען געקויפט דארטען, צייטיג —
פרישע אוז רויטע ווי ווין...

האט מיין געליעבטע די בלומען
אנגענומען הארט אויף איהר ברוסט:
איז אין מיין הארץ אנגעקומען
ווייטע אוז קוויקענדע לוסט.

א פּאָר

זיי האָבען לאַנג געלעבט זיך.
נעבענשט פון גאָט און לייט.
ביז וואָנען ס'איז געקומען
פון שוידען זיך די צייט.

מען לעבט זיך און מען שוידט זיך.
מען שוידט זיך און מען לעבט...
צוקריגט פּאָר לייטען אפּען
און אין געהיים פּארקניפּט.

ער איז ניט מעהר אין כּעס
און ווינשט איהר ניט קיין שלעכט,
זי איז נאָר אלץ זייז שטערען
אין זייגע טריבע נעכט.

און ער איז אלץ דער בעסטער
פון אלע איהרע פרייגד.
און צווישען אלע אויגען
זיין בליק אליין איהר שיינט.

און וועלען זיי זיך טרעפען —
זיי מעגען אלט שוין זיין.
וועט ער נאָר אלץ איהר פרעגען:
„וואָס מאַכסטו, קינד, דו מיין?"

נאך א יאהר

נאך א יאהר, און נאך א יאהר
און דאס לעבען רוקט זיך אפ.
אויפ'ן שטערען נאך א קנייטש,
נאך א גרויער האר אין קאפ.

נאך א יאהר, און נאך א יאהר...
כ'האב געהיט און ניט דערהיט:
אנגעטומלט האבען זיי
און אוועק מיט שטילע טריט...

די צייט

זיי זיינען זיך צוגאנגען
אין וועגען אלערליי:
דער האס איז שוין צעגאנגען,
צעגעהן וועט אויך דער וועה.

די צייט וועט געהן פאמלעך
פארביי א יעדענס וועג
און וועט מיט שטויב פארשיטען
דעם גלאנץ פון יענע טעג.

קומט ער אין אוועגט אין צימער א מיעדער,
קוקט ער אוז טראכט:
וועמען באגעהר איך: דאס מיידעל דאס באגעגע,
צי יענע, וואס לאכט?

קוקט ער אויף איין וואגט אוז קוקט אויף דער צווייטער:
וועלכע פון זיי?
איינע, זי רופט מיט איהר לאכען. די אנדרע —
זי לאקט מיט איהר וועה.

אזוי יעדער אוועגט באטראכט ער זיי ביידע
אוז יעדערע ציהט...
אויף איין וואגט די איינע, אנטקעגען די צווייטע.
זיין הארץ — איז דער מיט!...

ווי שיפען...

אזוי ווי שיפען. וואס זיי געהען אף פון ברעג
אוז וועלען מעהר ניט ווייזען זיך צוריק.
אזוי באגלייט איך מיט מיין בענקענדיגען בליק
די שעהנהייטען, וואס געהען מיר פארביי אין וועג.

לעבט יואויל, איהר שיפען, שווימט אייך שטאלץ אוז פריי,
אוז וועמען איהר באגעגענט, בעט איך, הארצליך גריסט:
לעבט וואויל, איהר שעהנהייטען, וואס געהען מיר פארביי, —
די שיפען געהען אף, דער ברעג בלייבט לעער אוז ווייסט...

עס בלייכען...

עס בלייכען אוז וועלקען
ביי'ן פענסטער די בלומען:
איד האב זי געזופען,
זי איז ניט געקומען...

עס רוישען איז פענסטער
די טראפענס פוז רעגען:
איד וועל זי ניט בעטען,
איד וועל זי ניט פרעגען...

עס רוישען איז הארצען
באהאלטענע טרערען:
איד וועל נאר ניט ריידען
דאד זי וועט דערהערען...

צוויי בילדער

(פאנטאזיע)

עס העננען ביי'ן דיכטער איז צימער צוויי בילדער
פוז מיידלעד. פוז צוויי:
איינע — א פרעהליכע, שטענדיג זי לאכט נאר,
די צווייטע — פול וועה.

צו א בילד

עס העננט נאך דיין בילד אויף דער וואנט —
דו ביזט ווי געווען:
דיין שמייכעל — ער איז מיר באקאנט.
ווי ערשט וואלט נעשעהן.

דו ביזט נאך ווי דעמאלט אהן ברעג
מיר ליעב און נעטרייו:
און דאך איז שוין אלעס אוועק
און אלעס פארביי.

אין אמת'ן ביזטו שוין אלט,
און טרויעריג — טריעב:
און דאך אויף מיין וואנט דיין נעשטאלט
קוקט יונג נאך און ליעב...

וואו ביזטו? אין וואס פאר א לאנד?
ניט זארג און ניט וויין!
אין צימער ביי מיר אויף דער וואנט
וועסט שטענדיג זיין שעהן.

און נעהסטו פון עלענד וואו אויס
און האסט קיינעם ניט —
איך — וואו נאר איך וואנדער ארויס,
דארט נעהם איך דיך מיט!

צו א ווייטער

העי, וועז וועסטו קומען, מיין פרייד,
מיט לאקענס, ווי דין־העלער זייד,
דו מיידעל פון אוראלטען שטאם,
מיט אויגען — די פארב פון דעם ים,
מיט בויגיגען קערפער און שלאנק
מיט ליפען, ווי זאפט, ווי נעטראנק?...

העי, וועז וועסטו קומען, דו קינד —
פון לאנד — פון די בערגער און ווינט,
פון לאנד — פון די פעלזען און שניי,
פון קוואלען, וואס שלאגען דורך זיי:
פון דונקעלע וועלדער נעריכט —
מיט ווילדען און מילדען געזיכט?

העי, וועז וועסטו קומען אהער
מיט דורשט און מיט לעבענס־באגעהר,
מיט ארעמס, וואס שליסען מיד איין
און ווארפען אין תהום מיד אריין,
און הויבען דערנאכדעם מיד אויף
און טראגען מיד העכער ארויף?

IV

דאם ליעד פון ליעבע

אין איחר אויג א פייער ברענט.
רויזען האלט זי אין די הענט.
איז דיר גוט אוז איז דיר שלעכט
בלייבסטו אייביג שוין א קנעכט...

די וועלט-טויערען

כ׳קען איין טויער פון דער וועלט.
עפענט ער זיך אויף פאר גאלט.
ביי׳ן ארייננאנג — וועלסטו בלאם:
שטעהט א מאן דארט ווי א פאס
רונד און נידעריג און דיק,
מיט א גראהען־בייזען בליק.
פרעגט ער: פיעל איז דיין פארמעג?
און ער מאכט דיר פריי א וועג...

נאד א טויער אפען איז
און ביין טויער שטעהט א ריעז,
הויך פון הימעל ביז דער ערד
איז דער האנט ער האלט א שווערד.
ניט ער מיט׳ן שווערד א פאד
און איז הארצען דיר א שטאד,
ניסט זיך בלוט פון דיר טראפ־טראפ —
נעהסט אריין מיט שטאלצען קאפ.

נאד א טויער איז באוואכט
פון דער פריה ביז איז דער נאכט.
פון דער נאכט ביז איז דער פריה
און די יועכטערין — א זי.

אפגענארט

פֿיי אַז אלטען באלעבאס,
אויף א קיילעבדיגען טיש,
שטעהט א פלאש פון רויטען גלאז,
דאכט זיך — רויטער וויין אוז פריש.

קומען געסט איז הויז אריין,
וואלט זיך יעדערער בארוישט.
ציהט עם זיי צום פלאש מיט וויין —
נאר ווי בלייבען זיי אנטוישט!

לעער די פלאש — א רויטער בלוין,
נאר אומזיסט אויף וויין נעווארט...
אוז פארלאזענדיג דאס הויז
קלאגט זיך יעדער: אפגענארט!...

שאטענס

ווי זיי לעגען זיך אויס
די שאטענס פארנאכט
אזוי בריים. אזוי לאנג!
דו בלייבסט שטעהן פארטראכט.
בלייבסט אייגער אליין.
די וועלט אזוי גרויס.
אוז דו אזוי קליין —
פול וועה אוז פארלאנג...

נעדאנקען זיי גע'ן
אזוי שמיל. אזוי קיהל.
דו שטעהסט אהז א ציעל.
ביזט אייגער אליין,
דערשראקען אוז באנג...

פוז ערגעץ א קלאנג
קומט אז אוז פארשווינדט:
א שטערענדעל צינדט
זיך אז ערגעץ וואו
אוז ברענגט דיר א גרוס.
אוז ווינקט צו דיר צו...

א חייזעלע

א חייזעלע שטעהט ערגעץ ווייט
א פייערל לייכט זיך אין שויב:
ווי וואלט איך אוועקגעהן אהין
פארגעסען די שטאדט און איהר רויב.

א חייזעלע שטעהט ערגעץ ווייט.
עס ווינקט מיר פון דארטען א שיין:
איך וואלט זיך געלאזען אהין,
אין חייזעל אין קליינעם אריין.

איך וואלט זיך באפרייען פון אלץ,
פון אלץ, וואס עס איז מיר א לאסט.
אין שטיבעל איז ווארים אוך גוט —
איך וואלט דארט נעווועזען א גאסט.

א טאטע אן אלטער איז דא,
א מוטער, א פריינדליכע פרוי,
זיי שמייכלען ווי קינדער זיך צו,
ווי קינדער, כאטש ביידע שוין גרוי.

די טאכטער אין שטיבעלע דארט
אזוי ווי א לילית איז פריש,
זיי וואלטען מיר פריינדליך באגריסט
און גלייך מיד געלאדען צום טיש.

א געשפּרעך

אייביג וועט אזוי ניט זיין —
טרייסט מיר אפּט דער גלויביגער. —
שיינען וועט א העלער שיין
אויף דער ערד, דער שטויביגער.
— וואו־זשע וועלען מיר דאן זיין?
זאג מיר, לעבער גלויביגער. —
ווייזט ער אן מיר שטיל אהין,
דאָרט אין פּעלד, וואו לויטער גרין,
אוז א שטיין אן אייביגער.
קלינגט זיין טרייסט מיר אזוי שעהן,
זיינע רייד געפּעלען מיר —
„וועז די ערד וועט ווערען ריין,
וואלט זיך זעהן דאס וועלען מיר.
קום־זשע, פּריינד, צו מיר צונעהן.
דו זאלסט כאטש דערצעהלען מיר".
קוקט ער טרויעריג מיך אן:
כ'וואלט עס דיר געווים געטאן —
ס'וועט דער שטיין פּארשטעלען מיר...

וועלט אויפ'ן הארצען מיר שווער:
פייערלעך קאלטע פון שטאדט:
איז דיר דער וואונדער נאד מעהר
אוו דו דערמאהנסט זיך אן נאט.

די שטילע נאם

כ'וואוין כיר איז א שטילער נאם.
יעדעם הויז באשיידען:
שטיל. נאר אפטמאל שטעהען צוויי
וויבער אוו זיי ריידען.

שטיל. נאר אפט א פאר שטעהט,
רעדט זיך דורך נעמיטליך:
אין דער שטילער נאם ביי מיר
נעהט צו אלעס זיטליך...

שטיל. נאר אפטמאל פאהרט זיך דורך
אהן נעראוש א וואגען
אוו א פייף פון וויטען שיף
לאוט זיך דא דערטראגען.

איך האב ליעב די שטילע נאם
נאכ'ן רוישיג לעבען:
כ'הער דא יעדער שיפ'ס סינגאל —
נריסען פון א לעבען...

אויפ'ן בריק

1.

איך פאהר אלע טאג אויפ'ן בריק —
פעסט הענגט ער אויף אייזערנע שטריק.
און מעג דער טראמוואי זיין ווי שווער —
דער בריק איז נאד שטארקער ווי ער.
איז זיץ איר מיר רוהיג און טראכט:
ווי זיכער מען האט עס געמאכט!

נאר אפטמאל דערשרעקט זיך מיין הארץ:
א וואגען באגעגען איך שוואך.
ער פאהרט מיט'ן זעלביגען בריק,
וואס הענגט אויף די אייזערנע שטריק.
איז ארון לינט אימיצער שטום — —
דאז דאכט מיר, דער בריק וויעגט זיך אום...

2.

פאהר איך ביינאכט אויפ'ן בריק,
קוק פון דעם פענסטער אהן ציעל:
פאנגען מיין הארץ און מיין בליק
פייערלעך, פייערלעך פיעל.

דאכט זיך, זיי הענגען נאר הויך,
פונקט — אמאל שטערען ביינאכט:
טראכט איך: דער מענש האט שוין אויך
שטערען זיך נייע געמאכט.

נאַכט...

אמאל אז ס׳איז נאכט
ארום און ארום:
די טומלענדע וועלט
ווערט רוהיג און שטום.

האב איך אזוי ליעב
באטראכטען די וועלט
און אלץ איז דאן גוט
און אלץ מיר נעפעלט!

איך גיה מיר ארום:
גאס אוים און גאס איין
אין איטליכען הויז —
איך קוק מיר אריין.

און ס׳דאכט זיך מיר דאן —
א פאטער איך ווער
פון אלע אט די.
וואס לעבען דא שווער.

און ס׳ווילט זיך ניט דאן
אהיים צו מיר נעהן
און לאזען זיי דא.
די קינדער, אליין...

עס האבען נעהערט זיך סיגנאלען,
עס האט זיך נעוויזען א פלאם,
נעקענט דאך האט קיינער דערזעהן איהם,
וואס האט זיי נעפיהרט איבער ים...

דער לאמטערן

עס שטעהט נענעאיבער מיין פענסטער
א שטילער לאמטערן:
ער לויכט אלע נאכט אין מיין פענסטער
אזוי ווי א שטערען.

ער לאזט מיך ניט איינשלאפען רוהיג,
ער ווילל מיך נאר וועקען:
זיין איינזאמעס ליכט, זיינע שטראלען,
זיי וועקען אוז שרעקען.

אויף מארגען — זיין ליכט איז פארשוואונדען,
א לעערער, אהן לשון.
איך ווייס ניט: ווער האט איהם נעצונדען,
ווער האט איהם פארלאשען.

דער פיחרער

מיר זיינען נענליכען צו יענע.
וואס האבען אויף ימים נעריייזט.
אוז האבען זיך אלע פארלאזען
אויף איינעם. וואס האט ניט נענרייזט.

אוז ווייל ער איז נאר נעזעסען
אין שיף אויפ'ן שפיץ אין דער הויד.
האט קיינער איהם קיינמאל נעזעהען.
א חוץ נאר דעם דאמפף אוז זיין רויך.

דער טאג איז נעווען א שעהנער.
די זון האט דאס וואסער באנילט:
די שיף איז זיך רוהיג נעשוואומען,
די מענשען זיי האבען נעשפילט...

זיי זיינען נעווען נאר זיכער.
אז אייגער איז ערגעץ וואו דא.
וואס פיהרט זיי אוז ברענגען זיי וועט עד
אין ריכטינער גליקליכער שעה.

אוז וועז ס'איז א נעבעל נעקומען
אוז האט אלע וועגען פארהילט.
האט יעדער א שרעק א נעהיימע
אין הארצען איז טיפען דערפיהלט.

אויף א באל

א רוישינער באל —
א ריינער, א שעהנער,
האלב טונקעל, האלב ליכטיג
באלויכטענער זאאל.

עס רוישט די מוזיק...
עס פליסען אוז ניסען
די טענער ווי כוואליעס
פון שוימענדען גליק.

עס רופט... א סיגנאל,
עס ציהען אוז פליהען
די פארלאד די יונגע
ווי פויגעל אין זאל.

אוז ער — אז א זייט
באטראכט זיי, פאראכט זיי:
ווי דום זיינען אלע
די טאנצענדע לייט.

„איהר טאנצט ניט, מיין הערד?"
פרענט איידעל א מיידעל...
— „ניין, ענטפערט ער, ליידער"...
אוז לאכט מיט א טרער.

דער אייביגער קוואל

איד האב א קוואל נעגראבען
אין סאמע מיט פון וועלט:
אוז אייביג וועט ער שלאגען
אין היצעז אוז אין קעלט.

קיין שניי וועט איהם פארשיטען.
היץ טריקענט איהם ניט אויס —
פון וועלט פון סאמע מיטען
זיין וואסער שלאגט ארויס.

עס מענען הייזער פלאצען
פון הונדערט שטאק די הויד.
אוז שלעסער אוז פאלאצען
זיי מענען פאלען אויד.

בערג קענען זיד צושיטען
אוז פאלען טיף אין טאל —
מיין קוואל אין וועלט אין מיטען
וועט שלאגען אלע מאל.

ווער זיינען זיי?

ווּאס טראכטען די, ווּאס מיר באגעגענען
ווען ס'לויפט דער צ'ג אין ווּעג אמאל,
איז זייערע פארשמירטע קלייַדער,
ביי שווערער ארבייט אין דעם טאל?...

צי זיינען זיי דאס בייז, דערצערענט
ווּאס מיר פארגעסען באלד אז זיי
אוז ס'טראגט דער צוג אוועק אונז ווייטער,
אוז לאזען זיי אליין אין ווּעה...

אוז אפשר ווּאגען זיי ניט טראכטען,
פארט זיינען מיר די העררען דאך:
אונז קומט די פרייהייט אוז די באהנען
אוז זיי אין טאל — דער שווערער יאד...

אוז אפשר שפּאסען זיי אוז לאכען
מיט זייער אייגפאכען פארשטאנד:
ווּאו יאגען זיי, די אלע מענשען,
פוז שטאדט צו שטאדט, פוז לאנד צו לאנד...

אוז אפשר טראכטען זיי מיט ליעבע
איז קיהלען טאל איז ווייסטען פעלד,
אוז זיינען דאנקבאר פאר די גרוסען
צו זיי פוז נאר דער ווייטער וועלט...

פֿאר טאָג

עס איז שוין באלד פאר טאג נעווען —
איך בין זיך שטיל אהיים געגאנגען.
א גוטסקייט האט מיין הארץ געפאנגען
אוז האב די גאנצע וועלט געזעהן.

איך האב באמערקט — ס'ווערט פינסטערער:
פון וואס זאל פינסטערער עס ווערען?
אהא! מען לעשט אויס די לאמטערען —
ווער לעשט זיי אויס? טשיקאווע — ווער?

עס איז א מענשעלע א קליינס:
האט עפעס אין דער האנט געהאלטען
אוז מיט א בייזען בלאז אוז קאלטען
געלאשען האט ער איינס נאך איינס.

מיין גליק איז דאן געווען גרויס;
ווען איך פארשלאף ווי אלע נארען,
וואלט איך דאך קיינמאל ניט ערפאהרען,
ווער ס'לעשט פאר טאג לאמטערנעס אויס...

דער ענטפער.

עס איז א באקאנטער נעשטארבען —
איך בין איהם באגלייטען נעגאנגען —
עס האבען אין הארץ זיך געלאשען
ביי מיר דעמאלט אלע פארלאנגען.

איך האב געוואלט אימיצען טרייסטען
אוז האב ניט געהאט וואס צו זאגען:
די הענט אויפ'ן הארצען פארלענטע,
געגאנגען בין איך נאר דעם וואגען.

אוז וועמען מיר האבען באגעגענט —
זיי האבען געקוקט ווי דערשראקען:
די טריט זיינען שטילער געווארען.
ווי יעדער וואלט אומגעהן איז זאקען.

צוריקוועגס האט ווער מיך נעטראפען.
אוז האט מיך געפרעגט: נו, וואס הערט זיך?
איך האב ניט געוואוסט וואס צו ענטפערן —
בלויז „גאר־נישט" — אוז האב שטיל פארקלערט זיך...

איבער

איבער יערענס מענשענ'ס מזל
הענגט א וואלקען שוואר:
נאר דער מענש — ער קען ניט קוקען:
ס'איז א זון מיינט ער.
לעבט ער גליקליך און צופרידען,
מיינט: עס לויכט די זון:
ביז עס ברעכט ארויס דער שטורעם —
קען ער נאר ניט טון...

איבער יערענס מענשענס מזל
הענגט א גרויסע ליכט:
נאר דער מענש — ער קען ניט קוקען:
קנייטשט ער ראם נעזיכט.
ציטערט ער אלץ פאר א שטורעם.
היט זיין גליק, א קליינס...
און דערזעהט ער ענדליך: ליכטיג! —
איז אים שוין אלץ איינס...

די זינד

עפעס דריקט אויף מיר א זינד.
כ'ווייס ניט ווער איז זי באגאנגען:
איך אליין, דאס שוואכע קינד,
אדער דורות — לאנג פארגאנגען?

אדער גאר דער האר אליין,
ווען האט אלע אונז באשאפען,
האט געטאן די זינד באגעהן
אום דערנאך אונז צו פארשקלאפען?

אדער יענער טייוול דארט,
אין די חושך'דינע גרונדען,
איז געווען אויף מיין ארט,
און איז לאבענדיג פארשוואונדען?

עפעס דריקט מיר אזוי שווער
אוז איך פיהל מיד. ווי געפאנגען:
ס'איז א זינד באגאנגען ווער,
כ'ווייס ניט ווער איז זי באגאנגען...

דער שטיין־קריצער

אין רוישיגער נאס,
וואו ס'לויפט אוו שרייט —
א שטיין־קריצער שטעהט
אוו ארבייט ביי'ן זייט.

ער ארבייט ביי'ן שטיין
מיט פלייס אוו מיט אייל,
אוו האקט אין איהם אויס
א ציי'ל נאך א ציי'ל.

עס גיהען פארביי
פארבייגיהער פיעל,
אוו קיינער פארשטיהט
פוו'ן לעבען דעם ציעל...

נאך זעהט וועך דעם מאן,
וואס ארבייט ביי'ן שטיין,
באטראכט ער זיך דאן —
נעהמט לאנגזאמער גיהן ..

איך הער אין גאס...

איך הער אין גאס א רוישעז,
דאס איז דער רויש פון לעבעז:
דאס לעבעז איז אין דרויסעז,
מיין צימער איז דערנעבעז...

עס שפילעז הויך די קינדער
אוז פוהרעז פאהרעז, פאהרעז...
עס דרעהעז זיך געשווינדער
פאר מיר די יונגע יאהרעז.

איך הער אין גאס א טומעל
דורך האלבע אפענע פענסטער:
איך זעה ארויס דעם הימעל —
עס איז דער טאג דער שענסטער!

עס איז דער סוף פון זומער...
די קינדער שפילעז דרויסעז:
איך ליג איז האלבעז שלומער
אוז בין שוין גאר נישט אויסעז.

איך זעה די זון גיהט אונטער
אוז דרויסעז ווערט שוין קיהלער:
די קינדער שפילעז מונטער,
די פוהרעז פאהרעז שטילער...

צווישען פרעמדע

דו זיצסט צווישען פרעמדע לייטען.
דו זיצסט מיט זיי טאָג אויס, טאָג אויס:
זיי זאָלען אַלע פרײַנד דיר זײַן.
דאָך פיהלסטו זיך אזוי פון ווייטען.

מען רעדט א סך. סיי וואָהר, סיי לוגען:
פון פרעמדען אונגלוק, פרעמדען גלוק,
פון גרויסע פעלקערם פאָליטיק —
דײַן אייגען לעבען ווערט פארשוויגען.

דו ווילסט אמאָל געוואָלט דערצעהלען
פון דיינע אלטע־יונגע טעג.
אוז פון דײַן שיף אין ווייטען וועג —
דאָס בלייבט ביי דיר אין הארץ פארהיילען.

אזוי נעהט יעדער טאָג אריבער,
דער גאנצער טאָג, די האלבע נאכט...
דו נעהסט אהיים פארקלערט, פארטראכט —
דו טראכסט דאָס אפגעלעבטע איבער...

אוז קומענדיג אין נאסען שטילע
פארשעהמסטו זיך פאר זיך אליין
אוז ווילסט זיך לאזען ערנעץ נעהן,
אוז קניהען ערנעץ פאר א שטיין.
אוז אויסגיסען פאר איהם דיין תפלה...

טראג איך זיך אריבער שנעל...
אט איז שוין דעם נעכטענס שוועל;
איך פארווייל דארט איין מינוט
וועלט מיר טרויעריג, ניט גוט...

ס'איז קיין פרייד ביי איהם ניטא...
נו, עס איז א מארגען דא
ערגעץ ווייט, אוו ערגעץ וואו —
קום איך אויך צום מארגען צו...

„מארגען, מארגען, לאז אריין,
כ'וויל אביסעל גליקליך זיין!
עפען אויף דיין שווארצ טיר —
כ'וויל אביסעל זיין ביי דיר"...

ציהט א שלאם זיך ווייט אוועק,
אוז עס פאלט אויף מיר א שרעק:
וועך קען וויסען וועך דארט וואוינט,
וועך קען וויסען, צי עס לויהנט!...

בין איך מוחל מארגענס גליק,
אוז איך לויף צום היינט צוריק...
וועך איך פרעהליך, וועך איך קלוג —
וועלט דער היינט מיר גוט געזונג...

אַ געשריי

אפטמאל הערסטו א געשריי
נאר אין מיטען נאכט:
וועקסט זיך אויף און קוקסט זיך אום —
ס'האט דיר בלויז געראכט.

לענסט בארוהיגט זיך צוריק —
שלאפען דאך איז שווער:
ס'האט געשריען אימיצער,
נאר דו ווייסט ניט ווער...

צו גאסט

וועז איך לעב צו לאנג ביי'ן היינט,
קריג איך נאר דאס לעבען פיינט.
אומעטיג אזוי אוז טריעב —
אוז דאס לעבען איז ניט ליעב.

אימער איז דער היינט צולאסט,
וויל זיך פאהרען נאר צו גאסט:
צו דעם נעכטען אויף א צייט,
צו די גוטע, אלטע ליים.

א מיעדער טאג

א מידער, מאטער טאג
אין פענסטער קוקט אריין:
איך קוק איהם אז אוז טראכט:
ווי אלט דער טאג מוז זיין!

איך מאך די אויגען צו,
אוז טראג זיך אוז איך יאג
אין יענעם ווייטען לאנד.
וואו יונג איז יעדער טאג.

אוז באטש איך וויים, דאס זיין
בין קיינמאל ניט אין שטאנד,
דאך וואלימט מיך שוין דא
דער טאג פון יענעם לאנד.

איך זעה די הימלעז בלוי,
אוז פיהל דעם ליעבעז שיין:
כ'דריק פעסט די אויגען צו,
אום לענגער דאס צו זיין...

וועלט דיר טרויריג אויפ'ן הארצען.
באנג אזוי און שווער.
און פון אלע דיינע לעהרעז
וועלט אין קאפ דיר לעער.

2.

וויטע, וויטע הייזעלעך
שטעהען אויפ'ן פעלד...
יעדעס הויז א פייערעל.
יעדע ליכט — א וועלט.

וויטע, שטילע פייערלעך
ווינקען פריינדליך צו...
וויטע וועלטען — גליקליכע —
ניט אזוי ווי דו...

אויף א בארג מיין הייזעל שטעהט.
לויכט עס פון דער הויד:
מיינען דארטען אלע זיי;
איד בין גליקליד אויד.

לאזען יענע זיד צו מיד.
לאז איד מיר צו זיי:
און וועז מיר באגענגענען זיד
טוט אונז אלע וועה...

אוועגט אויפֿן לאנד

1.

אין דער שטאדט ביזטו א קלוגער,
מיט א גרויס פארשטאנד:
אבער ווי דערשראקען ווערסטו
אוועגט, אויפֿן לאנד...

ווי דער ווע איז שמאל אוז פינסטער! —
ווייסט ניט ווי ארויס;
צינדסטו אז א לעמפל — לעשט עס
גלייך א ווינטל אויס.

הודזשעז בוימער פון דער ווייטען
אוז עס בילן הינט.
ווערסטו ווי א חדר־אינגעל,
שרעקסט זיך ווי א קינד.

הערסט א פליגלע עם זושזעט
אוז עס פליהט אוועק,
טראכסטו: אט דאס קליינע פליגעל
ווייס ניט ווא איז שרעק!

אין טונעל

נעהען באהנען אונטער דר׳ערד,
פול מיט שרעק איז מיין געמיט:
וואַרפט עס מיך אהין, אהער
אוו דעם פיהרער זעה איך ניט.

וואו איך קעהר זיך מיט מיין בליק
ביז איך צווישען ענגע וועגט:
פינסטערקייט איז יעדער זייט,
וואו ניט וואו א לעמפּל ברענט.

וועז אן אומגליק טרעפט זיך דא —
ווער באשירעמט אוו באהיט?
ווי זשע וועל איך דאז ארויס?
אוו דעם פיהרער זעה איך ניט...

פאהרען פאהר איך צו א ציעל:
ערגעץ דארף איך גליקליך זיין —
נעהען באהנען אונטער דר׳ערד
אוו מיין האריץ — פול שרעק אוו פיין.

וועל איך אויף דער ליכט ארויס,
לאזען זיך מיט פעסטע טריט?
נעהען באהנען אונטער דר׳ערד
אוו דעם פיהרער זעה איך ניט.

א געדאנק

ס'האט מיד א געדאנק וואונדערליך באהערשט:
וואס וואלט דאס געווען, וועז עס טרעפט א נס —
עס פארשווינדט די צייט — כ'בין געבוירען ערשט,
וואס געווען בעפאר, טויט איך אוז פארגעס.

גיה איך מיר ארוים ס'ערשטע מאל איז נאס,
זעה איך געהט א מענש. פונקט אזוי ווי איך, —
וויים איך ניט פון פרעמד, וויים איך ניט פון האס, —
אוז אנטקעגען איהם לאז איך מיד אויף גיך.

זאג איך: ברודער דו, לאמיד גיהן ביינאנד:
ווער איך הונגעריג — זאג איך דאס איהם גלייך.
וויים איך ניט פון שטאלץ, וויים איך ניט פון שאנד,
פרעמד איז מיר דאס ווארט „ארים" אדער „רייך".

קוק איך איז דער הויך, זעה איך גאלדינ־בלוי,
פרעג איך: וואס דאס איז, אזוי העל אוז ריין?
ענטפערט מיר דער מענש: ס'לויכט די זון אזוי.
רוף איך אוים מיט פרייד: העי, ווי גרויס אוז שיהן!

וויים איך ניט וואס גוטס, וויים איך ניט וואס פרוס,
אלע זיינען שיהן, יעדער מיר געפעלט:
וואו איך וועגד מיין בליק — שיהן איז אומעטום —
גרים איך יעדערן אוז די גאנצע וועלט...

ווי גוט

ווי גוט עס איז צו געהן איז נאס
מיט קליינע, לייכטע זאַרגען:
און ווער עס קומט אנטקעגען דיר —
דו זאגסט איהם: גוטער מאַרגען.

דו ווּאוינסט איז גאס א לאַנגע צייט.
האסט זיך געקריגט מיט קיינעם:
און יעדערער — א גוי, א איד —
זיי זיינען דיינע שכנים.

די הייזער זיינען ניט צו הויך,
די קעפ — ניט צו פאַרריסען:
און יעדער ענטפערט פרייַנדליך דיר
אויף אלע דיינע גריסען.

די זון אליין, זי קומט צוגעהן,
איז דאכט זיך אויך א שכנה:
זי לויכט אראפ און קוקט ארַאַפּ
מיט בליקען ליעבע, רייַנע.

ניטא קיין האס איז אונזער גאס.
די קינדער פרייַנדליך שפּילען.
א הונט אמאל ווערט בייז אמאל
און הויבט אן פלוצים בילען...

פארשפעטיגט...

פארשפעטיגט האט דער ווייסער שניי
אין אונזער לאנד צו קומען:
עס ווילן אויף אונזער שויב דער פראסט
ניט אויסמאלען קיין בלומען.

אין הויז איז אומעטיג און טריב —
די פענסטער — קאלט און טרוקען:
דו קענסט דורך זיי ארויסזעהן אליין,
עס ווילט זיך דאך ניט קוקען.

אין גאס איז אומעטיג נאך מעהר
אין גראהע טעג און קיהלע:
דער הימעל לאנגווויליגט זיך הויך,
די מענשען געהען שטילע.

זיך בענק נאך פראסט און בענק נאך שניי,
נאך ווייסען שניי און ווייכען:
צו הערען פון די טריט א קלאנג,
צו זעהן פון זיי א צייכען...

אויף די פעלדער

רוה און שטילקייט אויף די פעלדער.
אונטען גרין און אויבען קלאהר.
זעלטען, זעלטען זינגט א פויגעל.
אפנעריסען זיך פון כאר.

ווייל ניט מישען זיינע טרעלען
מיט אן אנדערענם געזאנג.
זינגט ער זיך אליין ביחידות
מיט א זילבער העלען קלאנג...

ביי די זייטען שטעהען בוימער
אויסגעפלאכטען ווי א קייט:
נאר איין בוים — ער שטעהט באזונדער,
האט פון זיי זיך אפגעשיידט.

פוקט מיט שטאלץ אויף זיינע ברידער:
ווי נעבונדען, ווי נעענגט!
אבער אז עס קומט דער אוועגט,
ווערט ער טרויעריג און פארבענקט.

זאל דער רויטער וויין
מיט דיין אומעט ענדען,
אוז דעם שרעק פון האדץ
ברענען אוז פארלענדען!

זינג

זינג, נשמה, זינג!
פרעהליד אדער באנג —
לעבען איז א ליער,
לעבען איז נעזאנג.

זינג, נשמה, זינג,
זינג אין לעבענס־גאנג,
בלומען אדער שטויב —
לעבען איז נעזאנג.

זינג, נשמה, זינג!
סורץ דער וועג, צי לאנג —
ס'ענדינט סיי ווי סיי
ווי א ווייט־נעזאנג...

זינג, נשמה, זינג!
לעבען הייסט — נעזאנג,
אוז דער טויט וועט זיין
בלויז דער ווידער־קלאנג...

אזוי זיינען יאהרען געשוואונדען אלץ מעהר,
נעפרענט האט זיך יענער, נעענטפערט האט דער...
ביז וואנען איינמאל איז א פינסטערער נאכט
האט דער פילאזאף זיינע אויגען פארמאכט...

נעגראבען א גרוב האבען קברות־לייט צוויי —
דער חבר נעשטאנען איז הארט נעבען זיי...
און ס'האט זיך נעראכט איהם אזוי ווי ער הערט
א שטים פון דעם טוידטען: גראבט טיעפער די ערד...

א טריענק ליעד

טרינק, מיין ארמער פריינד,
זעה, דער וויין ער שפינעלט!
שעדליך אדער ניט —
זיך נענוג געקלינעלט.

זיך נענוג נעהיט
און נעלעבט איז קומער:
צוליעב שרעק פאר הערבסט
אפגעוועלקט דיין זומער...

און דיין לעבען איז
אזוי גרוי נעווארען:
זאל דער רויטער וויין
פארבען דיינע יאהרען.

דער פילאזאף

נעלעבט אזן נעווען איז א פילאזאף —
ער האט זיך געגריבעלט, געגריבעלט אהן סוף.
א חבר א פשוט'ען האט ער פארמעגט,
האט יענער איהם צעהנדליגער פראגען נעפרעגט.

„פאר וואס ווערט די וועלט דא נעפיהרט אזוי שלעכט:
א קעניג איז אייגער, דער צווייטער א קנעכט?"
— דו שטעלסט מיר די פראגע צו אייגפאך — צו פלאך:
נעהם טיעפער, נעהם טיעפער די דאזיגע זאך...

„אזן איז ניט קיין חרפה אזן איז ניט קיין שאנד:
צו וואס וויל איין מלוכה אלץ מעהר אזן מעהר לאנד?"
— דו מיינסט דאך מלחמות... פארשטעהן ביזטו שוואך —
נעהם טיעפער די פראגע, נעהם טיעפער די זאך...

„אזן וואס איז פון לעבען דער תכלית אזן ציעל:
מען האווען, מען יאגט, מען באגעהרט אזן מען וויל"...
— אך, דאס איז שוין, ברודער, א שווערער באנריף —
נעהם טיעפער די פראגע... די זאך, איז צו טיף.

„אזן וואס איז די ליעבע... וואס ציהט עם אזוי
די פרוי צו דעם מאן אזן דעם מאן צו דער פרוי"...?
געענטפערט האט דער פילאזאף אויך אויף דעם:
— נעהם טיעפער! וויל דאס איז א טיעפע פראבלעם!

רוהיג קענען מיר ביי'ן פענסטער
לאנג מיט אנדאכט זיצען:
און דער הימל וועט ניט שרעקען
מעהר מיט זיינע בליצען.

און דער בוים, וואס שטעהט אנטקעגען,
מיט פארטראכטער מינע,
פיהלט זיך גליקליך וואס ער האט נאד
צוויי־דריי בלעטער גרינע.

און דאס פלינעלע דאס לעצטע,
וואס איז נאד געבליבען,
טרייבען מיר ניט מעהר — מיר הויבען
אן עס ערשט צו ליעבען.

און דאס רוישען פון די קינדער,
וואס עס דרינגט פון ווייטען,
זאפען איין מיר אין די הערצער
אויף די שפעטסטע צייטען.

און געדאנקען טיעפע קלוגע
ציהען זיך און וועבען
און אין הארצען זינגט און קלינגט עס:
לעבען! לעבען! לעבען!...

א, לייטער

א, לייטער זיד, האלץ מיינס, א לייטער זיד אוים!
קיין אויסגאנג ניטא אויף דער ערד.
דער צער פון דער וועלט איז אונענדליך און גרויס —
דיין אייגענער צער האט קיין וועלד!

וואס זוכסטו? צי קענסטו געפינען דעם רוה,
וועו ס'בלאנושעט די מענשהייט אהן זין?
אוו וועסטו געפינען דאס גליק ערגעץ וואו —
דאס אונגליק וועט גרייכען אהין.

אוו וועו עס זאל וועלען די מענשהייט באפרייט
פון נאר אל דאס בייז אוו דעם פיין,
נאר איינער וועט זיין ערגעץ וואו, וואס ער ליידט —
וועסט דו קענען גליקליך דעם זיין?

שעהנע הערבסט-טעג

שעהנע הערבסט-טעג — איהר זענט ליעבער
פאר דעם לאנגען זומער;
אנגענעהם איז יעדער שטראהל אונז,
מיט זיין שטילען קומער.

איך בין דער הערבסט
אוז ווי, ווי ער.
אביסעל זון
אוז גארנישט מעהר.

בעטראָגען

איך פיהל מיך בעטראגען
אוז וויים ניט פון וועמען:
כ'ווי אימיצען קלאגען
אוז וויים ניט די נעמען.

איך האב מיט א פרייד זיך
אויף אייביג געזעגענט —
ווער האט עם געגריסט מיך?
איך האב איהם באגעגנט...

איך זוך נייע וועגען,
איך האב זיי געפונען:
מיר דאכט, אויך דא האבען
שוין טרערען גערונען...

ניט זאג...

ניט זאג, ניט דערצעהל
דיין צער און דיין וועה:
דיין פרייגד — ניט פארשעם,
דיין פיינד — ניט דערפרעה.

א פרייגד, אויב דו האסט,
איז הילפלאז אליין,
א פיינד, וועז ער וויים,
וועט ווארפען א שטיין...

איך בין דער הערבסט

איך בין דער הערבסט
און קלוג, ווי ער,
געליעבט, געלאכט,
און וואס נאך מעהר?

איך בין דער הערבסט,
און יעדע בלום,
אזוי ווי ער,
באטראכט איך שטום.

אַ, נייַ, איך בין ניט דער,
איך וויל שוין גארנישט מעהר
נאר רוה און זיין אליין
און זיך אליין פארשטעהן.

נייַן, ס'איז ניט דאס, וואס מיר ווילען
און דערפען ניט דאס, וואס מיר זוכען:
מיר ליעבען נאר דעם, וואס מיר האסען,
מיר בענשען נאר דעם, וואס מיר פלוכען.

נייַן, ס'איז ניט דאס, וואס מיר זאגען,
און איבעריג אלץ, וואס מיר טוען:
ווי וואלט איך שוין וועלען פון שווינדעל
פון פרעמדען און אייגענעם — רוהען!

א שעה נאר אין עכטקייט צו לעבען
און הויך זייער לייגען פארשרייען!
עס וואלט אויף מיר ברענגען אן אונגליק,
עס וואלט אבער אויך מיך באפרייען...

(נאך ס. סאלאגוב)

אלע די ווערטער ביי אייך
האבען מיך לאנג שוין דערעסען:
ציהט מיך צום וואלד און צום טייך —
וואלט איך דארט אלעס פארגעסען.

וואלט איך נעזעסען דארט טעג.
הערען פון אינדען דאס שוימען,
ווי זיי דערצעהלען דעם ברעג
מעשיות פון ליעבע און טרויטען...

באפרייאונג

1.

א, נייו, איך בין ניט דער!
טא ווער־זשע בין איך, ווער?
— אן אנדערער, א נייער,
א שטילער און א פרייער,
פון זיך אן אויסגעלייזטער,
און זיך אליין א טרייסטער,

וואך אויף!

וואך אויף, וואך אויף מיין הארץ
אין נראהע. טריעבע טעג:
איך האב דורך וואלקען שוואַרץ,
דערזעהן א העלעז וועג.

די זון איז ערנעזט וואו,
אוז מעגען טרייבען זי
די וואלקען אהן א רוה —
זי קומט דאך שפעט, צי פריה.

וואך אויף מיין הארץ, וואך אויף,
ניט שלאף אויף שטענדיג איין:
איך האב נעקוקט ארויף
אוז האב נעזעהן א שיין.

מיין בליק האט הויך נעשוועבט
אריבער רויך נעדיכט,
אוז האב נעזעהן — זי לעבט
אוז איז די זעלבע ליבט...

אמאל איז

אמאל איז א מוזע געווען,
אמאל איז געווען א פארנאם,
א פערד איז געווען א פלינקער —
דער פליהענדער יונגער פענאז.

אמאל איז געווען א לירע,
א פיעדעל, א הארפע דערצו:
עס האבען גלעבט יענע דיכטער
איז צייטען פון שענקייט און רוה.

זיי האבען גלעבט אפגעזונדערט,
נעוויזען זיך קיינמאל דער גאס.
נעגלויבט האבען דעמאלט די מענשען,
דער דיכטער באוואוינט דעם פארנאם.

היינט זיינען די גליקען די אלע
פארשוואונדען — די הארפע איז שטום:
די מוזע, אזוי ווי די שכינה,
זי וואנדלט אין גלות ארום.

און ווען איצט פארבענקט זיך א דיכטער
און רופט אן איהר נאמען אמאל,
די יונגען פון מארק און קאפעען
צולאכען זיך הויך אויפ'ן קול...

איינס

און ווער ס'פארשטעהט ניט מיך —
פארשטעהט ניט זיך.
און פרעמד זיין אייג'נער צער —
דער איז א נאר.

דען, מענש, פארשטעה און הער —
וויי! איך און דו און ער,
מיר זיינען אלע איינס,
בלויז איינס, ניט מעהר!

פערלען מיינע

א. איהר פערלען מיינע,
וואו זיינט איהר פארבליבען?
זאגט, איהר פערלען מיינע,
ווער האט אייך געקליבען?

אין די וויטסטע ערטער,
צווישען פעלד און קוואלען.
דארטען זייט איהר אלע
איינציגווייז צופאלען.

אין די טיעפסטע תהום'ען,
צווישען גאט און שטן,
ליענט איהר, פערל מיינע,
איינציגווייז צושאטען.

איך וועל לאזען געהן זיך
איבער לענדער, ים'ען,
זוכען מיינע פערלען
קלייבען אייך צוזאמען.

איצטער וועל איך וויסען
וועמען אייך צו שענקען,
אז זיי זאלען אייביג,
אייביג מיך געדענקען.

איינזאמע אבענדען! זייט מיר נעלויבט,
גליקליכע שעה, וועז דער שלאף איז נערויבט.
גליקליכע שטונדען פון וואכען אליין —
הויבסטו דאס לעבען אן טיעפער פארשטעהן.
פאלען די מאסקעס און שלייערס אוועק,
זעהסטו אלץ אפען און פיהלסט ניט קיין שרעק...

וועלט-טרויער.

איך בין נענאנגען אין דעם שטילען פעלד, —
עס האט דער צער מיד ווייט נעטריבען,
בין וואנען איך בין שטעהן נעבליבען,
איך האב דערהערט דעם טרויער פון דער וועלט.

ס'איז שטיל נעווען, דאך איך האב נעהערט
ווי עמיצער איז שטיל ארומנענאנגען
און פול נעווארען איז די לופט מיט קלאנגען,
און שטיל נעטרויערט האט די נאנצע ערד.

און אט איז נאכט נעווארען, די לבנה הויך —
איך ווייס ניט ווי אזוי, פון וואנען,
איז אויפ'ן הימל ציטערדינ נעשטאנען
און האט נעטרויערט, דאכט זיך, אויך.

און וואס די נאנצע וועלט האט דורכנעלעבט,
אין אלע איהרע צייטען דורכנעלויטען, —
האט שטיל פארביי מיר דורכנעריטען,
און דורכנעקלונגען, דורכנעשוועבט...

איינזאמע אבענדען

איינזאמע אבענדען ! איינער אליין.
קענסטו די סודות, די טיעפסטע דערגעהן :
קענסטו די צייט, וואס געווען אוז וועט זיין
ברעננען צו דיר אין דיין צימער אריין.
גארנישט פארבארגען איז דעמאלט פאר דיר,
אוז צו דער אייביגקייט אפען די טיר...

איינזאמע אבענדען ! איינער אליין.
ווערט דיר דאס הארץ אזוי לויטער אוז ריין.
טראכסטו ווי קורץ איז דער טאג גאר געווען.
לאכסטו פון אליץ, וואס דיין אויג האט געזעהן.
הויבסט אן באטראכטען דאס לעבען פון זיי,
טוט דיר דאס לויטערע הארץ אזוי וועה...

איינזאמע אבענדען ! קוקסט נאר אין זיך
שעפסטו דאס שענסטע ארוים פון דיין איך.
צייגסטו עס קיינעם ניט... מאכט מען קיין שפאס.
לאכט עס ניט אוים די פארארימטע גאס.
קוקסטו פון פענסטער ארוים צו דער נאכט —
האט דיר דער היטעל א יום־טוב געמאכט...

III

אין אלע צייטען

אין טרויעריגע טעג

איז טרויעריגע טעג
מוז מען נאר שטומען;
דאס וואס מען מעג —
טויג פאר'ן דומען.

שנייד מיין האַרץ שנעל,
נעהם דאַרט ארויס
אלץ וואס איז העל,
אלץ וואס איז גרויס.

טראג עס דורך נאכט,
דורך חושך נעריכט:
זאג: כ'האב נעבראכט
טריימטונג אוז ליכט..

פארנאכט אויפ'ן פעלד

פידלען, פידלען שפיעלען
ערנעץ, ערנעץ־וואו...
מעלאדיען קיהלען.
גלעטען דיד מיט רוה.

ווייטע גלאקען קלינגען
מיט א שטילען פיין.
אוז די טענער דרינגען
אין דיין הארץ אריין.

פידלען, גלאקען, ליעדער
וועקען טיעפען וועה:
רופען פריינד דיך וויעדער?
זענענען זיד זיי?

רויטליד, א נעבלומטער
איז דעם הימעל'ס זוים:
שטעהסטו א פארשטומטער
אוז דו וואכסט אין טרוים.

גלאקען, גלאקען קלינגען
הינטער גרינעם וועג:
אוז איז הארצען זיננען.
זיננען יונגע טעג...

נאר אין קינדהייט אמאל.
ביי מיין פאטער אין הויז:
נאר אין קינדהייט אמאל,
ביי מיין מאמעז אין שויס —
פלעגט מיין שרעק פאר איהם זיין
אזוי גרויס.

ער באזיצט אזא קראפט
און ער יאגט אזוי שעהז,
קומט פון פעלדער ארויס.
קומט אין שטאט אפט צו נעהז.
און איז שטענדיג פאריאגט
און אליין.

און מיט מיר וואס וועט זיין? —
האב איך דאז זיך פארקלערט.
איך האב אפשר געפיהלט,
עס וועט זיין מיר באשערט,
איך זאל זיין ווי א ווינט
אויף דער ערד...

האט די אר'מע עדה אי א רב און רבי'ן —
זיינען זיי שוין זיכער, אז זיי וועלען לעבען...
אבער קומט אן אורח וועמ צו זיי אין שטעדטעל,
האט ער ניט קיין אפרוה, האט ער ניט קיין בעטעל.

אד, דער צער פון אורח — ס'איז דער עדה'ס וועהטאג,
אן הכנסת אורחים איז אין שטעדטעל נויטיג:
הויבען אן די הערצער ריהרען זיך און ריהרען —
און די אר'מע ניינצעהן וועלען אלע גביר'ן.

לעגט מען זיך צוזאמען, וועלען נרויסע סומען:
שטעהט א הויז פאר אורחים, יעדער איד מעג קומען!
דאכט זיך, אז א בת־קול לאזט פון דארט זיך הערען:
יעקב'ס וו א ו י נ ו נ נ קיינמאל וועט ניט תרוב וועלען...

אלע מאל

אלע מאל, אלע מאל
איז מיין פענסטער דער ווינט —
ער דערמאנט, ער דערצעהלט
און ער שרעקט, ווי א זינד.
זאגט, ווער איז און וואס וויל
ער, דער ווינט?

און וואס מעהר דאס לעבען
ווערט מיר ענג און שווער —
נעהענטער און בעסער
זעה איך אייך און הער...

די איבערגעבליבענע

זיינען פיעל צולאפען, פיעל האט מען צוטריבען.
פון דער גאנצער קהילה, זיינצעהן בלויז געבליבען
אבער מיט די זיינצעהן אידישע פאמיליען
איז דער רב געבליבען, זייער צער צו שטיללען...

אלע הייזער חרוב נאך די גרויסע שלאכטען,
וואו דעם קאפ צו לעגען, הויבט מען אן צו טראכטען.
ניט מען זיך אן עצה, שטעלט מען אויף געצעלטען,
זיך ביינאכט צו שיצען פון די בייזע קעלטען.

אבער קליינע קינדער געהען אום אהן תורה.
דא באפאלט די עדה טיעפע אנגסט און מורא.
נעהען זיי און קלערען — ניט פון טרינקען, עסען —
אז עס זאלען קינדער גאט'ס־וואורט ניט פארגעסען.

הונגעריגע אידען הויבען אן צו פרעגען:
וויפיעל איז געבליבען יעדערען'ס פארמעגען?...
לענט מען זיך צוזאמען א מלמד דיננען —
איז א וויסטער חורבה קינדער־קול'כלער קלינגען...

איך געדענק

איך געדענק אייך אלע
פרײנד, פארוואַרפ'נע ווײַט:
כאטש עס טיילט אונ קיהלט מיך
אפֿ דער רוים אונ צײַט.

כאטש איך בין אן אנד'רער
אויפ'ן ערשטען בליק,
לעב איך אלײן נאך שטענדיג
מיט דעם שטילען גליק...

וואס געלעבט האָט נעכטען
איז געשטאַרבען היינט,
אבער אייביג לעבען
אלטע טעג אונ פרײנט.

כאטש איך זיץ מיט מענשען
אונ פאַררייד מיין לייד,
הער איך דאך פון ווײַט
בלויז פון אייך די רייד.

כאטש איך וואַנדעל שטענדיג
צווישען רויש אונ דראַנג —
רוהט מיר דאך אין הארצען
אייער ווײַט געזאַנג.

פלענט ער איהם פרעגען: וואס האט איהר?
רופט ער אויס שטאלץ זיינע סחורה:
פרעגט ער דעם זיידען: וואס באט איהר?
ענטפערט דער זיידע אהן מורא.

צייטען נעווען זיינען שטילע.
יערער האט גוט זיך פארטראגען:
יאנעק דער גזלן אפילו
האט זיך דאן קיינמאל נעשלאגען.

מארפא, די שכנה, די גויה,
אידיש געקענט האט זי ריידען, —
שטיל און פארשעמט, מיט הכנעה,
פלענט זי אריין צו מיין זיידען.

איז עם אום שבת נעפאלען,
האט מען איהר חלה נענעבען:
פלענט זיך איהר פנים צושטראלען,
ווינשען אונז: לאנג זאלט איהר לעבען.

פלעג איך מיר שטעהן און באטראכטען:
מאדנע! א גויה עסט חלה...
און עס פלענט נאכדעם מיר דאכטען,
מענשען דאך זיינען מיר אלע...

דער ווייטסטער וועג — צום וואלד דעם נרינעם.
אהין שוין מוז מען געהן צוואמען.
אוז הינטער'ן וואלד איז ענדע וועלט שוין
אוז ס'הויבען אן זיך ווייטע ימ'ען...

ביי'ם זיידענס הויז...

הינטער דעם הויז פון מיין זיידען
האבען זיך וועגען געצויגען.
קינדערשע גליקען אוז פרעידען
שוועבען מיר דורך פאר די אויגען.

פעלדער מיט ווייז אוז מיט קארען
האבען געפינקעלט פון ווייטען.
בוימער געפלאנצטע זייט יאהרען
האבען געוואכט ביי די זייטען.

אוז נאר די פעלדער ארונטער
איז זיך א הייזעל געשטאנען.
איז מיר געווען א וואונדער.
כ'האב ניט געוואוסט נאר פון וואנען.

שטיל איז דער דרויסען געלעגען
פונקט ווי אין דרימעל איז זיסען.
פאהרט דורך א פויער פון וועגען —
פלעגט איהם דער זיידע באגריסען.

מיר דאכט...

מיר דאכט, אַיך בין א קליינער אינגעל,
איך האב ערשט אנגעהויבען לעבען:
די נאנצע וועלט איז בלויז דאס שטערטעל
אוו שעהנערם קען פאר איהם ניט געבען.

מיר דאכט, איך בין א קליינער אינגעל
אוו בין נאך ערגעץ ניט געפאהרען.
אוו וואס איך האב געזעהן איז לעבען
איז ווי דורך כשוף ניט געווארען.

עס איז געבליבען בלויז דאס שטערטעל,
א נאנצע וועלט מיט זיבען גאסען:
זיי ציהען זיך אין מיין זכרון
ווי זון־באשטראלטע. גאלדענע פאסען.

דער שולהוף איז דער פלאץ דער שעהנסטער,
די שוהלען פיער — איך זעה זיי תמיד:
צוויי טויבען אויפ'ן ארון־קודש.
צוויי לייבען הויערן ביי'ן עמוד...

דאס טייכעל קלאר אוו ריזעלט פרעהליך
מען קען זיך אין זיין וואסער שפיגלען:
דער ווינט־מיהל איז דער גרעסטער וואונדער:
עס דרעהען זיך אליין די פליגלען.

אין מיין גאס

אין מיין גאסעל ווער עס שטילער
וואו איך וואוין אצי. :
אוז א טרויעריגער, קיהלער
ווועהט ארום דער ווינט.

אוז א בוימעלע נעבויגען
שטעהט אין זיך פארטיעפט
אוז א רעגענדעל נעצויגען
קלייגע טראפען טריפט.

ס'איז די היים, די ארימע, ליעבע?
נייז, א פרעמדע לאנד,
דאך די קאלטע טעג, די טריבע
זיינען דיר באקאנט.

יאהרען לאנגע — ווייטע שטרעקען
האבען דיך צושיידט,
דאך דער זעלבער צער אוז שרעקען
נאגען שטילערהייט.

אוז א הינטעל ליגט ביים טויער,
אטהעמט קוים פאר קעלט :
אומעטום דער זעלבער טרויער,
אומעטום אייז וועלט.

עראינערונג

ניין, זיי וועלען מעהר ניט קומען
יענע שטילע טעג.
יענע הויפעלער און בלומען
און דער שמאלער שטעג.

און די פוהרען מיט די זאנגען
פון דעם פעלד פארנאכט.
און די באנגליכע געזאנגען.
שטיל אזוי פארטראכט.

יענער ברונעם מיט די קייטען,
זי דארט מיט דעם קרוג.
וואס איהר בליק פלעגט מיד באגלייטען
שעמעווידיג און קלוג..

יענע שטימע פון דער מאמען:
נעה אין שטוב אריין!...
אלע שעהנהייטען צוזאמען — — —
ניין, ס'וועט מעהר ניט זיין!...

עס האט צו אייך מיין פאטער
געטאן זיך אפט א ווארף,
ווען ס'האט געדאכט: א פויער
פיהרט תבואה פון'ם דארף...

איהר פענסטער מיינע, ליעבע
פון אונזער אלטען הויז —
צי זענט איהר נאנץ געבליבען —
ווער קוקט דורך אייך ארויס?...

ווינטען

עס זיינען אויך ווינטען פארהן אלערליי —
די איינע — פון נאחענטען לאנד קומען זיי.
זיי זענען ווי איינענע — דאכט זיך, באקאנט
און ברענגען דיר בשורות פון ערגיץ א לאנד.

און ס'דאכט זיך, אז פרייגד וועלען קומען צו דיר...
די ווינטען, די גוטע... זיי קלאפען אין טיר
זיי וועקען אין הארצען פון יוגענד די טענ
און זאגען דיר אז, אז דאס גליק איז אין ווענ...

און עפענסטו פענסטער און טיר פאר זיי אויף,
זיי לעשען דאס ליכט ניט, זיי בלאזען עס אויף.
זיי בלאזען אויף שלאמען איז פינסטערער נאכט
און האבען דיך יונג און געזונט דיך געמאכט...

די פענסטער

איחר פענסטער מיינע, ליעבע,
פון אונזער אלטען הויז.
ווי וואלט איך וועלען וויסען
ווי זעהט איהר איצטער אוים.

איהר האט אויף אונזער וועלטל
נעקוקט, ווי פון דער הויך,
אויף נעהער און אויף פאהרער,
אויף קלייגע קינדער אויך.

און אלע נוטע שכנים
(וועל איך זיי זעהן צוריק?)
פלעגט איהר, ווי פריינד, באוואכען
מיט אייער ליעבען בליק.

עס האט מיין יונגע שוועסטער,
וועז ס'האט איהר וואס געדריקט,
דורך אייערע קלייגע שויבען
איז נאס ארויסגעבליקט...

עס האט מיין נוטע מוטער
מיט ליידענדען געזיכט,
דורך אייד באטראכט דעם הימל
צי דארף מען בענשען ליכט..

אין דער פריה

איך האב מיר א צייטונג
געקויפט אין דער פריה:
נעוואלט, דאך נעציטערט
צו עפענען זי.

דער טאג איז א שעהנער,
די זון איז צו נאסט:
אן אנזאג א גוטער
וואלט היינט זיך נעפאסט.

עס ווילט זיך ניט גלויבען
ביי זון און ביי שיין
נאר זאלען די מענשען
פארפינסטערט דארט זיין.

דאך שרעק איך מיך אלץ נאך
צו עפענען זי —
עס איז מיר א שאדען
די זון אין דער פריה...

ניין, ס'איז ניט געשיכטע.
דאס ערפאהרסטו באלד,
דען די זקנים העננען
א י צ ט ע ר נאך אין וואלד.

ניין. ס'איז ניט געשיכטע
פון די אלטע טעג:
ס'זוכען א י צ ט די קינדער
מוטערס אויפ'ן וועג.

און אויף קעפ פון ברידער
נ א ד דער חלף בליצט:
און געוויין פון שוועסטער
הערען זיך נאך א י צ ט...

ס'הערט זיך נאך דער יאמער
אויסגעמישט מיט פלוד:
ניין, פון ה י י נ ט געשריבען
איך דאס ש ו א ר צ ע ב ו ך.

האב איך איהם באהאלטען
אין מיין ביבליאטעק,
האבען אלע ביכער
זיך צורוקט פאר שרעק...

און אפילו יענער
פון די „גזירת־ת"ח",
האט מיט איהם נעשעמט זיך
שטעהן דארט אין איין פאר...

דאָס שוואַרצע בוך

כ׳לעז א בוך א נייעם
אוו עס שרעקט דאָס האַרץ.
ערשט פוו דרוק ערשיינען.
אוו דאָס בוך איז שוואַרץ.

שוואַרץ זיינען די טאַוולעז.
שוואַרץ איז אויך דער שריפט.
נאָר פוו שוואַרצע וועלטער
רויטעם בלוט — עס טריפט.

איך באַטראַכט דעם שער־בלאַט,
איך באַטראַכט דאָס יאָהר:
לעז איך עס אין חלום —
אדער אויפ׳ן וואַהר?

איז דאָס די היסטאָריע
פוו דער באַרבאַרייי
איז דעם מיטעלאלטער? —
נייז. דאָס בוך איז נייַ.

(אד. דער מיטעלאלטער
ליכטיג האָט נעשיינט
איז פאַרגלייך מיט היינט!)
איז פאַרגלייך מיט נעכטען.

דאָס שווייגען

דאָס איז דאָס ליעד פון שווייגען
פאר לאנגע שווערע יאהר:
עס דרינגט אוו זינגט נאָר העכער
פאר אלע ליעדער נאר.

איך האָב דאָס ליעד פון שווייגען
איז בבל נאָר נעהערט:
עס האָט איז האָרץ צוגליהט זיך
אוו האָט מיין רוה נעשטערט.

איך בין דערנאָר נעגאנגען
איז לענדער פינסטער שוואַרץ.
איך האָב דאָס ליעד פון שווייגען
באהאלטען איז מיין האָרץ.

איך האלט עס אוו איך היט עס
ביז וואן עס קומט די צייט,
אוו וועו איך וועל עס זינגען
וועט זיין די וועלט באפרייט.

אוֹן מיין טאַטע האָט דאָן —
איך געדענק עס ווי היינט —
פֿאַר גרויס נחת אוֹן גליק
אזוי ליכטיג געשיינט.

אוֹן דער איד איז געווען
אזוי ארים אוֹן קליין:
איך האָב דעמאָלט דעם סוד
ניט געקענט גוט פֿארשטעהן.

כ'וויים מיין טאַטע איז רייך.
האָט אוֹן אייגענע הויז,
אוֹן ער פֿאָהרט פֿון דער שטאָדט
אזוי זעלטען ארויס.

אוֹן דער ארימער איד
איז געקומען פֿון ווייט.
דאָך דער טאַטע ער זעצט
איהם אוועק ביי זיין זייט.

טאָ וואָס האָט ער אזוינס
אין דעם אורח דערזעהן?

אך, פֿון ארץ ישראל
איז דער פֿרעמדער געווען...

האף איך און וויין איך צוזאמען.
איז מיר דא שלעכט אוז דא גוט:
ווידער מיין פאלק ווערט נעבוירען,
מרינקט זיך א וועלט אין איהר בלוט.

אייבינ, מיר דאכט, וועל איך טרויער'ן
אויף אלע ברידערם פארגעהן:
דאך ביי די הייליגע טויערן
וועקט עם אוז קלינגט אזוי שעהן.

עפעם קומט פאר... עם באגעגנען זיך
דורות מיט דורות אין גאנג.
פלאמען אוז נעבלעז אוז דונערן —
אוז אין דער הויד א נעזאנג.

חיינט איז א נשיא נעפאלען
אוז מיט איהם טויזענדער פיעל — — —
בעט איך אוז וויין איך צוזאמען.
קעז ניט מגז האבן נוערען שטיל...

דער פרעמדער

איך נעדענק אין דער היים.
איז נעקומען א איד
אוז נעקוקט האט ער ווייט
אוז האט אויסגעזוהן מיד.

זייז נעלעכטער, ווען די מערדער
האבען איהם צום וואנט געשטעלט.
האט פארקלונגען אלע לענדער,
זיך צוטראגען אויף דער וועלט.

אלעם איז שוין גוט באווארענט
אוז דער חשבון איז געעקט.
דאך דאס לאבען פון דעם קרבן
ווי א דונער פאלט אוז שרעקט...

ניט געווייגט האט אונזער קרבן —
מיר פארשרייבען עס אין בוד...
זייז נעלעכטער וועט זיך טראגען
ווי א ווארנונג, ווי א פלוד...

ס'איז פארשפאט אויף ווייטע דורות
אייער ליעבע, אייער מאכט...
וועה דעם זיענער וועז זייז קרבן
קוקט אין פנים איהם אוז לאכט!...

חיינט...

חיינט איז א לשיא נעפאלען
נעבען דעם הייליגען לאנד:
האנט האט א ציטער גענעבען
יענע פארבליבענע וואנט.

ניט זאגט...

ניט זאגט: זיין ליעד איז גוט —
זיין ליעד איז בלוט!
ניט זוכט קיין וואג, קיין מאס
אין זיין נעזאנג:
מען זינגט ביי טויטע אהן א מאס
אוז אהן א קלאנג.
אוז וועד ס'טרינקט ניפט
דער קוקט ניט אויפ'ן שעהנעם כוס.
אוז זאגט ניט אויד, אז ער איז גרויס...
באוואנדערט איהם: ווי האלט ער אויס...

דער גענעכטער

טרערען קענען מעהר ניט ריהרען —
אלע טויערען פארמאכט:
איינער האט עס דאך פארשטאנען
אוז דער איינער האט גענאכט!

ס'האט נעטראפען, ווי א נבואה,
איז דער לאנגער, פינסט'רער נאכט;
וועז מען האט צום טויט נעפיהרט זיי
האט זיך איינער הויד צוגאכט..

דאס וואלט

דאס וואלט האט קיין מאכט —
אוז וואס דו וועסט זאגען,
וועט קומען צוריק
פארשעמט אוז דערשלאגען.

פארשעהם ניט דיין וואלט
וואס קומט פון דיין הארצען —
פארזינק איהם, דערטרינק
אין אפגרונט אין שווארצען...

איך שעהם מיך

איך שעהם מיד ארויסגעהן אין גאס —
אוז געה איד, באהאלט איך מיין פנים,
מען זאל ניט דערקענען מיין האס,
מיין האס צו דער וועלט מיט די שונאים.

אוז פרואוו איך דערהויבען מיין בליק,
כ'וויל נאט, ווי אמאל, עפעס פרעגען —
מיין בליק קומט דערשראקען צוריק,
א לידינקייט שוועבט מיר אנטקעגען...

צו מיין פאלק

מיין ארעם פאלק ישראל! איך קאן דיר נארנישט זאגען
איצט, אין דער ערגסטער פון דעד מענשהייט'ס צייט:
איך קאן ניט קוקען, ווי ישעיה, אזוי ווייט
און כ'קאן, ווי ירמיה, אזוי ניט קלאגען.

און ווי יחזקאל זעהן וויזיאנען איז מיר שווער.
פון שרפים און אופנים הער איך קיין נעווימעל:
מיר דאכט זיך, אז ס'איז קיינער דא אין הימעל,
מיר דאכט זיך, אז דער הימעל איז נאר לעער.

ניט מיין, מיין ארעם פאלק, אז איך בין אזוי קליין,
און ס'קאן מיין נייכט, ווי זייערער ניט שוועבען, —
ווען זיי אפילו וואלטען איצטער לעבען,
דאן וואלטען זיי, ווי איך, דא נארנישט ניט פארשטאהן.

מען קאן נביאות זאגען אויף א לאנד,
וואס האט א צווייטעם לאנד אין קריעג דערשלאגען:
דאך קלייגע קינדער אויף די שפיזען טראגען —
דערויף איז אויך א נביא ריידען ניט אין שטאנד..

און ער אפילו, נאט אין הימעל, ער אליין,
ווען ער וואלט אויף אן אמת דארט נעווען,
און בלויז פון פייער וואלט נעווען זיין ווען —
פאר שרעק וואלט ער פארלעשען זיך און ווערען שטיין...

נייע וואנדערעה

ציהט א שטילע מחנה,
צווישען בוימער, צוויינען.
צווישען פעלדער וויסטע...
שרעק און שטיל, און שוויינען...

אין די צייטען אלטע
איז אזוי געווען.
אין די אלטע ביכער
האבען מיר געלעזען:

ביי די בבל'ס טייכען
זיינען זיי געגאנגען,
פידלען אויף די פאלמען
דארטען אויפגעהאנגען.

נייז... ניטא קיין פידלען!
דאס איז מעהר נאך שרעקליך —
אויף די פרעמדע בוימער
חענגען זיי בלויז פעקלעך...

און „פאר קראנקע קינפעטאַרינעס"
און „פאר אידען יורדים סתם" :
„פאר ענוות. וועמעס מענער
„לעבען ערגעץ איבער'ן ים..."

יעדער צעטעל אין דער קערח
איז אן אומגליק און נעשריי :
יעדער אויפשריפט אין דער קערן
פלענט דערמאנען וועגען זיי.

ביז די קערות פלענען ענדליך
ווערען אנגעפילט מיט נעלט.
אידען זיינען ווידער אידען
און די וועלט איז ווידער וועלט...

* * *

ווער זיצט היינט דאָרט ביי די טישען
מיט די קערות אלערליי ?...
קענען דען מיליאָנען קערות
לינדערן פון פאלק דעם וועה ?

אך, פון אלע פיעלע קערות
איז נעווארען אייגע בלויז
מיט א לאנגען — רויטען צעטעל —
בלוטיג יעדער אות זעהט אויס.

און די קערה איז א גרויסע.
ווי דער חורבן פון דער וועלט :
און א הונגעריגער זקן
זיצט ביי איהר און שעלט און שעלט...

פון קעלט האבען אונזערע זוינגלינגס נעציטערט
און האבען נעווויינט...
נאר מיר זיינען שווייגענד נעזעסען פארביטערט,
די הערצער פארשטיינט.

מיר האבען אין הארץ בלויז א שבועה נענעבען,
נעהויבען די האנט.
צו פאדערן חשבון פאר איטליכען לעבען
פון בלוטיגען לאנד...

די קערח

אלע ערב יום־כפורים,
איידער ס'פלעגט די זון פארגעהן,
פלעגט אין פארהויז פון בית־מדרש
אויסגעשטעלטע טישען שטעהן.

און די טישען פול מיט קערות,
אויסגעשטעלטע אין דער רייה;
זיין נדבה וואלפט דארט יעדער
ווער עס נעהט דעם טיש פארביי.

„פאר די אידען אין „מאראקא"
און „פאר בריטאניע אין דער ווייט".
און „פאר שיר פאר אר'מע קינדער"
און „פאר האלץ פאר ארמע לייט".

וועז וועט ווערען בעסער?...
אזוי לאַנג געוואַרט...
נייז, ער וועט ניט פרענען —
מ'האַט איהם אפגענארט...

פלוצלונג פיהלט ער, עפעס
אויף די בעקלעך רינט:
צו דער שטילער מאַמעז
קוקט ארויף דאַס קינד.

נייז, ניט אלץ איז ליגען,
ווי ער האַט געמיינט —
אלץ איז לויטער אמת
וועז די מאַמע ווייגט...

אויף פוילענס טייך ווייקסעל...

אויף פוילענס טייך ווייקסעל... מיר זיינען נעזעסען
ביים זאמדיגען ברעג;
מיט ליפען פארשמאַכטע, אהן טרינקען אהן עסען —
נערוהט פונ'ם וועג

עס זיינען נעקומען אנטקענען די פוילען
אוז האבען נעלאכט:
מה יפית צו זיינגען אונז שפאַטיש באפוילען
אוז חוזק נעמאַכט.

און טיפער צו זעהן זיין געשטאלט —
די פענסטער — געעפענט זיי באלד,
איך האב גלייך געציטערט פאר קעלט —
אזוי פריהרט ער דאָרט אין דער וועלט...

און אז איך האב אלץ עס נעטאן —
מיין הארץ האט א ציטער געטאן,
עס האט מיך געשטיקט א געוויין —
אזוי ווייגט ער דאָרטען אליין.

דאָס קליינע קינד

מאלט זיך פאר די אויגען
מיר א בילד אציגד:
זיצט אין שטוב די מאמע,
נעבען איהר דאָס קינד.

אוועגט איז אין שטיבעל,
קוים דאָס לעמפעל ברענט,
פונקט ווי זיי, די שאטענס,
שווייגען אויף די וועגט...

וואס דאָס קינד מעהר הונגערט,
מעהרער וועדט עס קלוג...
שטעלט שוין ניט קיין פראגען,
וויים שוין אלץ נענוג...

ווי אזוי ער זעהט אויס...

איך האָב אין דער איינזאמער נאכט
פון ברודער פון ווייטען געטראכט...
פון ברודער, פון וועלכען שוין לאנג
עם ווערט ניט דערטראגען קיין קלאנג...

ווי געהט עס, ווי געהט עם איהם דאָרט
אין יענעם פאראונגליקטען אָרט,
וואו ער איז, א פרייער, פארשפאָרט
און ווארט אויף דערלייזונג און ווארט?

ווי זעהט איצט דער ברודער דאָרט אויס...
מיין בענקשאפט און נייגיער ווערט גרויס...
כ'מוז האָבען פון איהם א גערים,
זיין איצטיגער אויסזעהן ווי איז?

פון די פים אויסגעטאָן מיינע שיך,
מיט שמאָטעם פארבונדען זיי ניך...
צופליקט אויך מיין ראָק און מיין העמד —
אזוי גענהט ער אום אין דער פרעמד.

מיט קרייד אויסגעשמירט מיין נעזיכט —
אזוי גענהט ער אויס, ווי א ליכט.
און ריכטינער זעהן נאָר זיין בילד:
מיין פינגער נעקייט האָב איך ווילד,

חילף!

די ארימע נאָם אין דער היים —
קיין אונגליק האָט איהר ניט געמיטעו!
דער שונא האָט צווייגען אוו בוים
אוו ווארצלען געריסעו, געשניטעו...

די חייזער זיי קוקעו מיט נרויל,
די פענסטער זיי גלאָצעו אהן שויבעו,
דעם דאך האָט צוריסעו א קויל,
פארבלוטיגט, פאריאָגט זיינע טויבעו...

די קינדער, וואָם האָבעו באגליקט,
געוועקט אין איהר גלויבעו אוו האָפעו —
דער הונגער האָט אלע פארוויגט —
די קינדער די קליינע — זיי שלאָפעו...

די פרייד פוו דער נאָם איז פארשטערט,
קיין שפילעו פוו קינדער — ניטא מעהר!
אין לופט, ווער עס הערט נאָד, דער הערט
פוו עלענדע מוטערס א יאָמער...

II

חרוב׳ע היימען

איך שפּיעל אייך ניט...

איך שפּיעל אייך ניט דעם „גרויסען מאן"
ווי די באקאנטע שפּיעלער,
איך בין אליין דאס פובליקום —
און אפטמאל גאר נאר שטילער...

קיין „נביא" האב איך ניט געשפּיעלט,
די צוקונפט ניט פארקינדיגט
און מוסר קיינמאל אייך געזאגט —
איך האב אליין געזינדיגט. —

איך האב קיין לאנד פארשפּראכען אייך,
וואו האניג מילך זאל פליסען:
און וואו עס קען אייך בעסער זיין,
ווי איהר קען איך ניט וויסען.

און וועז די וועלט פארנאסען איז
מיט בלוט און רויטע פלאמען,
בין איך פארווירט, אזוי ווי איהר
און ווארט מיט אייך צוזאמען...

זיי שלאפען ניט, זיי שלאפען ניט,
די מוטערס אלע אויף דער וועלט:
זיי נעהן מיט, זיי ציהען מיט
אהין, אהין צום רויטען פעלד...

אויף דער וועלט...

אויף דער גאנצער וועלט טראגט זיין גייסט זיך אום,
רוהיג, והוג, פרייגד, גאט איז אומעטום...
גלויבסטו ניט דעריין? ס'איז א לעערער וואָרט?
אויב אזוי, איז שרעק דא אזוי ווי דאָרט...

כ'זוך א וואָרט פאר דיר אוז געפין איהם ניט...
דו פארשווינדסט פון מיר... כ'הער די לעצטע טריט.
כ'הער די לעצט עטריט אוז ארום איז שטום,
כ'הער אז עכא בלויז: גאט איז אומעטום!

דאך אז בלעטער פאלען
ארט עס איהם ניט פיעל:
אלע יאהר דער זעלבער
טרויעריגער שפיעל.

ס'לינט א זין פארבארגען
איז דערייז מסתם.
ניט די בלעטער — טראכט ער —
ס'איז דערהויפט דער שטאם!

און ער ניט א שאקעל
מיט זייז אלטען קאפ
און די יונגע בלעטער
שיטען זיד אראפ...

אין מיטען נאכט

(פאנטאזיע)

אין מיטען נאכט, אין מיטען נאכט
א שטימע רופט פון ערגעץ וואו:
אין מיטען נאכט ערוואכט, ערוואכט!
דאס גיט די מוטערם ניט קיין רוה!

זיי שטעהען אויף, זיי וואכען אויף
און קוקען אום זיד היז און הער:
זיי הערען אלץ דעם ווייטען רוף
און קיינע קעז ניט רוהען מעהר.

זייט ניט בייז פאר בלאסע ליעדער
אין דער רויטער צייט...
צונעשלאסען אלע טויערן
און די הילף איז ווייט...

וועז די בלעטער פאלען...

וועז די בלעטער פאלען
פון די צווייגען אפ,
שאקלט פילאזאפיש
דאז דער בוים זייז קאפ...

ס'איז א בוים אן אלטער
און איז אזוי קלוג,
אוז געזעהן איז לעבען
האט ער שוין גענוג.

ס'איז א בוים אן אלטער
אוז ער שטעהט שוין קרום,
גלויבט אין עולם הבא,
ווי דער שטייגער — פרום.

ס'איז א בוים אן אלטער
אוז ער וויים, אז ער
וועט אמאל אויך פאלען —
פיהלט ער טריעב אוז שווער.

פון בארג און טאל

אוז דאס אלץ, וואס מיר האבען ערווארבען
אויפ'ן בארג פון אמאל,
וועט דאס וועלען פארווישט אוז פארדארבען
פון די נארען אין טאל.

וועז דער בארג וועט א וויסטער שוין בלייבען
וועט נאד אלץ זיי זיין קארג
אוז זיי וועלען די היטער צוטרייבען
אוז צונדאבען דעם בארג...

אוז עם וועט יעדער היטער, א מאטער,
טיף באהאלטען זיין וועה,
אוז ער וועט אויף דער ערד אויף דער גלאטער
מוזען זינגען מיט זיי...

זייט ניט בייז...

זייט ניט בייז פאר שטילע ליעדער
אין דער נרויסער צייט:
אפען זיינען אלע פענסטער
אוז ער שטעהט בייא זייט.

שטורמישע צייטען

שטורמישע צייטען, וו׳ טייכען
וואלטען צוהויעז זיך ווילד:
אין דער געשיכטע קיין נקייכען
האט זיך אזוינס ניט געשפיעלט.

אלץ וואס געלעגען פארפראַרעז
איז אפגענאַנגען אין טאל:
אייז־בערג פון טויזענדע יאהרען
שמעלצען פון זיך מיט אמאל.

זאמדען פון אייגזאמע ברענען
האבען די שטראמען פאַ דעקט:
חורבות פון אייגזאמע וועגען
האבען פון שלאף זיך נעוועקט.

איידעלע שרדות און זאַטע
קוקען ארום זיך מיט שרעק,
וואנדערער שטילע און מאטע
בלאנזשען אוו זוכען א וועג..

וואס־זשע וועלען מיר איצט עסען?
ס'איז דאך לאנג שוין צייט.
אפשר וועט די הילף נאך קומען
פון דער ווייט...

א פראגע

און ווער עס האלט אפּ די פרייד פון דער וועלט
איין מינוט, איין מינוט —
ווי קען ער אליין — איך קען ניט פארשטיין —
דאן לעבען באהוהט?

און ווער עס פארהאלט דעם שאל און דעם רוף
צו לעבען און גליק —
ווי קען ער אליין א גליקליכער זיין
מיט לויטערן בליק?

און ווער עס דערלאזט איז קעלט און איז פראסט
זאל אויסגעהן די וועלט —
ווי קען ער אליין ביין פייער דאן שטעהן
איז וואַרמען געצעלט?...

כ'פארניז דער וועלט
זאל זיין באפרייט,
זאל גליקליד זיין
אויד נאד מיין צייט.

דאד וער עס לעבט
אויף דר'ערד אצינד
האט שוין דערמיט
דאס גליק פארדיענט...

וער...

וער האט אונזער פעלד צוגראבען —
מאמע ליעבע — זאג?
— שא, מיין קינד, מען וועט דערהערען
וועט אונז זיין א קלאג...

ווער פארהענגסטו אלע פענסטער,
ווען דער טאג נעהט אוים?
— ליכט איז, קינד, אין לאנד פארבאטען,
ס'טאר קיין שטראל ארוים...

וואס־זשע שטעהסטו אין דער רייהע
פון דער פריה ביז נאכט?
— כ'האב, מיין קינד, אויף ברויט נעווארט דארט
און זיד ניט דערווארט.

ס'וועט זיין אמאל

„ס'וועט זיין אמאל..."
אה, וועז אוז וואו?
איך ווילל זי שוין
אוז דא די רוה.

„ס'וועט זיין אמאל..."
דאס אלטע ליעד!
צו זינגען דאס
בין איך שוין מיער.

ווי קעז מיין הארץ
זיין איצט בארוהט.
אז ס'וועט אמאל
זיין וועמעז גוט.

איך קעז ניט זעהז
ווי זעהט ער אויס,
צי איז ער קליין,
צי איז ער גרויס.

פארוואס קומט דעם,
וואס איז ניטא
מעהר גליק פאר דעם
וואס איז שוין דא?

נו, צוטיילט זיך שוין, שותפים, אויף ניך:
איינעם ים און דעם צווייטען די ערד;
אבי לאזט נאר א פלאץ פאר מיין בריעף,
זאל מיין בריעף קענען געהן ניט געשטערט...

דער רופ

עס איז אזוי עלענד ארום און ארום
און אלץ איז פארשולדינט, און יעדער וועג — פרום,
און אלעמענס הערצער — פארפרוירען אין שרעק —
אך, קום, דו, ערשיינונג, אנטפלעק זיך, אנטפלעק!

אנטפלעק זיך, ערשיינונג, אזוי ווי אמאל
צום נביא אין איינזאמען, פינסטערען טאל.
באווייז זיך אלם מלאך, אלם פייער א שטיק,
ניס אפ איהם מיט פלאמען, זיין הארץ און זיין בליק.

איז איצט דען א בעסערע, פרימערע צייט?
צי זיינען אין ננוה איצט בעסער די לייט?
און וואו דו ווערסט הייסען — דארט טראנט ער דיין פלאם,
צי דורך דער יבשה און אויך דורכ'ן ים.

און זאל ער, דער שטורעם, צוברעכען די שיף
וועט ער צו זיי רופען פון אפגרונט'ס טיף.
און ער וועט זיך ראנגלען מיט כוואליעס און ווינד,
צו קומען און שרעקען דאס בייזע נעזינד.

און ווי גרויס איז די פרייד! נאר די וועלט
דאן פארשווינדט מיט איהר פרייד און איהר וועה:
דיינע ליעבסטע בלויז שוועבען פארבי,
ניט דו שרייבסט, נאר דו רעדסט דאן מיט זיי.

אט די פרייד האב איך לאנג ניט געהאט,
און מיין הארץ איז פול אנגסט און פול שרעק:
טא פארוואס, וועז איך זעץ זיך צום טיש,
ווארף איך עלענד די פעדער אוועק?

ביים אוועקפאהר האב איך ניט געקריענט
זיך מיט קיינעם אפילו נאר לייכט;
וועז איך האב זיי געזאגט דעם אדיע
איז געווען מיין אויג אזוי פייכט.

וועז איך האב זיי געזאגט דעם אדיע
האב איך יעדען געגעבען דאם ווארט:
מען דער מזל פארווארפען מיד וויט —
כ'וועל אייך גריסען פון איטליכען ארט.

אדער ביז איך געווארען דא שלעכט.
און מיין הארץ איז געווארען פארשטיינט?
טא פארוואס האב איך נעכטען ביי נאכט
זיך דערמאנט אז מיין היים און געווינט?

ניין, פארגעסען זיי האב איך דא ניט.
און אויך דארט זיך מיט זיי ניט געקריגט;
נו, ווער איז דא פארט שולדיג? מיין בריעף
איז מיין הארץ א פארבלוטיגטער ליגט...

און ווען ס'איז דער האר פון זיין פאלאץ ארוים
און האט אנגעקוקט, ווי דער מידער זעהט אוים,
האט ער זיך מיט קלינגענדען לאכען צעלאכט —
דעם ארימען האט עס קיין וועה ניט געמאכט.

ער האט זיך געלאזען צוריק צו זיין היים.
מיט ליכטינער האפנונג איז הארצען געהיים.
דער וועג איז געווען פארלאזען, פארווייסט —
די זון פון דעם הימעל האט אלעם באגריסט.

א טעמפעל אינמיטען נעשטאנען איז לעער. —
די חיילינע בילדער — געווען ניט מעהר;
ער האט איהם, דעם טעמפעל, דער מידער דערקענט
ער האט איהם נעשענדעט מיט אייגענע הענט...

דאך איז נאר אין טעמפעל געבליבען איין בילד,
וואס האט אויפ'ן מידען נעקוקט אזוי מילד,
עס האט איהם דאס בילד ווייך גענלעט און נעטרייסט
און האט ווי געשמייכעלט; ניט זיי צופיעל דרייסט.

די ערווארטונג

איך האב לאנג ניט נעהאט שוין די פרייד
אין מיין אייגזאמען, שטילען נעצעלט:
איך האב לאנג ניט נעשריבען קיין בריעף
צו דער חיים, וואס איך האב אויף דער וועלט.

און האט מען געפרענט איהם, צו זיינען זיי דארט
די מענשען אזוי ווי אט ער?
האט ער זיך צוגעכט און געענטפערט: נו, יא...
און נאכדעם דאך אפגעזיפצט שוועד.

און האט מען געפרענט איהם, צי עסט מען דארט גראז?
האט ער זיך צושמייכעלט: ווי דען?
און ברויט, ווי מיר דא? דאס געבאקענע ברויט? —
געענטפערט האט ער: ווען ניט ווען?

און האט מען געפרענט איהם, צו זעעט מען די ערד?
זייז ענטפער: אז אנדערער זעעט!
און האט מען געפרענט איהם: צי
געענטפערט האט ער: אמאל נעהט...

אזוי גאר? איז הייסט עס נאד ניט דורכאויס ווילד
די וועלט דארט — דער וואונדער איז גרויס...
— יא, יא! האט געענטפערט פון דארטען דער מאן
מען מענשעלט זיך ביסלעכווייז אויס...

פארגעבונג

עס פליסט איז מיר בלוט פון באליידינטען איד —
כ'ליעב דעם, וואס געקומען פארמאטערט און מיער
און האט מיט א הארץ פול חרטה און צער
אנידערגעקניהט פאר'ן שוועל פון זיין הויז.

און אפשר מיט אונז איז ער נאר,
און איז אומעטום
און קוקט זיך ארום,
און טראכט זיך: ניט ווערט איז דער דור!

דאן ווייז זיך — דיין ווארט פאר זיי זאג!
און ווייז זיי דעם ווענ
צום ליכטיגען ברעג,
וואו ס'צינדט זיך דער קומענדער טאג...

אין אונזערע טעג

א מאן איז נעקומען צו אונז אין די טעג,
א מאן, א נעוועהנליכער מאן:
דאך נייגיער האט ער ביי אונז אלע נעוועקט:
עס איז נאר אזעלכער פאראן!

מען האט איהם באטראכט און מען האט איהם באקוקט
באטראכט איהם פון קאפ ביז די פים:
און וואו איז זיין פנים נעווען איז א קנייטש —
נעזוכט האט מען דארט וואס עס איז.

און האט ער נערערט ווי א מענש, מיט פארשטאנד,
און האט נאר נעשמייכעלט צומאל —
דער וואונדער נעווען איז מעהרער נאר גרוים:
ווי מענשליך עס קלינגט דאך זיין קול!

שלעפען זיך ארום אין שטאדט
אהן א גלויבען. אהן א גאט —
בענקען נאכ'ן ים!

מעהר פון אלעמען איז באנג
מיר. דעם פאסאזשיר פון לאנג.
אייגעם פון דיין שטאם:
וואו איד וועגר זיך איז מיר שווער
אוז מיר דאכט זיך, אז איד הער
ווי עס רופט דער ים!

וואו איז ער?

וואו איז ער, דער אייגער, דער חעלד?
שוין לאנג ניט געזעהן.
שוין לאנג ניט געווען
ביי אונז איז דער ארימער וועלט.

ער מוז דאך פארט ערגעץ וואו זיין:
עס איז בלויז נעהיים
זיין שטוב אוז זיין היים,
ער לאזט צו זיך קיינעם אריין.

א ים־ליעד

חעי, דו נוטער קאפיטאן,
זאג, ווען נעהט שוין אפ פון דאן
אונזער שיף אין וועג?
מיט דעם הארצען, טיף פארבענקט,
טיט די אויגען. אנגעשטרענגט —
ווארט איך לאנגע טעג.

אונזער שיף — נאך אימער גוט
אוז זי האט זיך אויסגערוהט,
אוז זי ווי׳ל ניט זיין
מעהר צום טריבען ברעג געשמידט
אוז ווי אונז — דער שיף אויך ציחט
אין דער וועלט אריין.

דו אויך, קאפיטאן, אליין
קענסט שוין לענגער דא ניט שטעהן —
ניט נעווועהנט דערצו!
דיינע אויגען שוין א צייט
קוקען שטענדיג ערנעץ ווייט,
דיר איז לעסטיג רוה!

די מאטראזען — אלע זיי
זיינען פול מיט צער אוז וועה
אהן דעם יונגענד־פלאם:

שוועך... עס דריקט... ניט אויסצוהאלטען —
אפשר דאכטען... אפשר דא?
ניין, ס'איז מעהר קיין ארט ניטא
פון דער וועלט זיך וואו באהאלטען.

שאדענס

אלעס וועט וועכען פארריכט,
גלייך וועלען וועכען די טאלען.
זיין וועט דער שאדען באצאהלט —
מיר אבער, וועך וועט באצאהלען?

כ'האב אין דעם מענשען גענגלויבט.
פלעג איהם אלס ברודער זיך מאלען, —
האט מען מיין גלויבען גערויבט —
וועך וועט מיין שאדען באצאהלען?

שלעסער פאר מענשליכען גליק
האב איך געבויט אוך באזעסען:
האט מען זיי חרוב געמאכט —
מיך אבער האט מען פארגעסען.

קוואלען, וואס האבען געטריפט
אלערליי ליעבעס־נענאדען.
האט איהר פארשאטען מיט ניפט —
וועך וועט באצאהלען דעם שאדען?!...

ברענגט מען נלייד די ערד.
איינער מאכט הויך קידוש...
(ס'חלומ'ט מיר אזוי
ווייל איד פיהל בלויז אידיש...)

שניידט מען זי אריין
מיט א שארפען מעסער:
איינעם — אויבענאן —
אז המוציא גרעסער.

איד — איד זיץ ביים ברעג
מורמעל מיר א ניגון...
זיץ מיט שטאם און ווארט
אויך א שטיקעל קרינעז.

ווארט איד אוז ערוואד —
ערשט עם איז א חלום...
זאל צו גוטעז זיין.
צו נעזונט אוז שלום!

אלע אינזלען

אלע אינזלעז אויסגעפונעז,
אלע וועגעז — ניט מעהר פריי:
קענסט ניט לעבעז אויף דאס ניי
אינטער אלע זיבעז זונעז.

העי, ליבע מענשען, הערט! באטראכט זיך:
די ערד וועט אייך פארשלינגען..
עס דונערעז די לעצטע שטימען:
— פאר עלזאם־לאטערינגען.

מיליאנען זיינען זיי געשטאנען,
פון ווילדען האס נעטריבען:
מיליאנען זיינען זיי געוועזען —
ווער ווייס, ווי פיעל נעבליבען?

פאר וואס אזוי פיעל בערג מיט טויטע?
ווער קען דעם זין דורכדרינגען?—
עס ענטפערט אב א שווארצע קראהע:
פאר על—זאם לא—טע—רינ—גען...

א טרויס

ביי א רונדען טיש
זעה איך מענשען זיצען:
מעסער שארף אוו בלאנק
אין די הענט דארט בליצען.

באלד וועט מען די ערד
ברענגען אוו צושניידען
מיט נערעכטינקייט —
קיינער זאל ניט ליידען.

עלזאם־לאטערינגען

מיליאנען זיינען זיי געשטאנען
א אייגער קענען צווייטען...
— וואס ווילט איהר אייגע פון די אנד'רע,
צו וואס זאלט איהר זיך טויטען?...

עס הילכען אב מיליאנען שטימען —
א קראכען און א קלינגען;
— עס איז א קאמף אויף טויט און לעבען —
פאר עלזאם־לאטערינגען.

מיליאנען זיינען זיי געשטאנען.
די רייהען ווערען שיטער:
דער קאמף ער נעהט נאך אן מיט צארען.
דער קאמף נעהט אן נאך ביטער.

וואס איז דער ציעל, וואס טרייבט אייך, העלדען,
וואס שטארבט איהר מיט א זינגען?
און שטימען ענטפערן: מיר שטארבען
פאר עלזאם לאטערינגען!

מיליאנען זיינען זיי נעווען
און טויזענדער נעווארען —
די טויזענדער זיי זיינען מוטיג,
דער קאמף נעהט אן מיט צארען.

הייזער שטעהען ניט געהייצטע,
פענסטער שטאר אהן שויבען:
וועז שוין וועלען די ערייצטע
קומען שטיל ווי טויבען?

ווי די אונשולדינע קינדער
וועלען בלייבער, בלייבער!
וועז־זשע וועלען אלטע זינדער
וועלען צערטער, ווייכער?

שיפען שטעהען ביי די ברעגען
פול מיט שפייז געלאדען:
וועז וועט שוין דער ים זיי מענגען
ברענגען צו א באדען?

אוז א זון אויף ערד אוז ימ'ען
העל איז אויפגענאנגען:
וועז שוין וועלען מיר צוזאמען
זיך די הענט דערלאנגען?

ווי מיר וועלען אונגעדולדיג —
ס'וועלט דאס הארץ צוריסען:
וועל ס'איז אונשולדיג אוז שולדיג
ווילען מיר ניט ווייסען.

וועל עס וועט דער ערשטען זאנגען:
פריעד דער וועלט אוז לעבען! —
האט זיך קיינמאל ניט געשלאגען
אוז ער איז פארגעבען...

דער מענש! — אך, מיר קענען איהם נאך
מיר ווייסען שוין קלאר, ווער ער איז:
מיר האבען נעזעהן איהם ניט לאנג —
אנטקענען זיין פרייהד מיט א שפיז

דער מענש, וואס ער האט זיך פארשטעקט
אזוי ווי א חיה איז וואלד.
געלויערט אויף איינעם, ווי ער,
נעשאפען איז זעלבען נעשטאלט.

„אמאל וועט די וועלט ווערען שעהן!" —
דאך גלויבען אין דעם איז מיר שווער:
אוז קוק איך צום טרייסטער זיך צו —
איך האב איהם דערקענט — דאס איז ע ר.

איז נאר וואס נעקומען פון וואלד,
איז נאר וואס נעקומען פון פעלד.
דאס איז דאך דערזעלבינער מענש. —
אוז ער קומט באשעהנען די וועלט!...

ווען?

ווי מיר ווארטען, ווי מיר הארצן
אויף די נרויסע ווערטער:
קינדער צארטע וועלקען, דארצן
אין די ווייסטע ערטער.

צו וואס וואלט איך נעוועז
אויך מאנכמאל נרייט:
וואלט איך פארהונגערט שטעדט
אוז קינדער פיעל נעטייט?

וואלט איך אין שטאנד נעוועז.
וועז איך וואלט האבען מאכט.
צו קאנעז ברענגען הילף
אוז ניט נעבראכט?

איך האב נעוואלט דערנעהז.
נעפארשט מיט וועה:
צי בין איך אויך א מענש
אזוי ווי זיי?

איך האב זיך צונעהערט.
מיין הארץ נעהיט:
צי בין איך אויך א מענש? —
נייז — כ'בין עס ניט!...

דערזעלביגער

„אמאל וועט די וועלט ווערעז שעהז!"
איך הער זי, די טרייסט. נאכאנאנד:
דאד. ווער וועט זי שעהז מאכעז, ווער? —
פארשטעהז עס בין איך ניט אין שטאנד.

און זי, די מענשהייט, שטעהט אין מיטען,
א שטיל־דערשראקענע, דערפרעהטע:
עס ווילּ איין זייט די וועלט פארשלינגען
און העל באלייכטען ווילּ די צווייטע.

אך, וואו וועט איצט די מענשהייט וועגדען
די אויסגעשפרייטע הענט, די בליקען?
אהין, פון וואנען ס'קומט ערלייזונג,
צי דארט, וואו רויך און פולוועך שטיקען...

וואוהין — דו, מענשהייט? טראכט א ווילּע
צו וועלכער זייט דו זאלסט זיך וועגדען...
צי נעהסטו צו משיח'ס פייער?
צי וועט דער רויך דיין בליק פארבלענדען?

איך האב געוואלט

איך האב געוואלט דערגעהן
דורך מיר אליין,
ווער איז ער פארט, דער מענש —
געוואלט פארשטעהן.

איך האב נעקוקט, נעקוקט
אין זיך נאר לאנג,
און אויסגעפארשט מיין לוסט
און מיין פארלאנג.

זיינע וואונדער...

זיינע וואונדער זיינען גרויס,
אז די וועלט — זי האלט נאך אויס.
אז נאך אייגער האט זיין קלייד
ניט צוריסען אין זיין לייד:
אז נאך אייגער אויף דער גאס
טראגט ניט אויף זיין קאפ קיין אש,
אוז אז ננוה מיט איהר גלאנץ
שטעהט נאך פעסט אזוי אוז נאנץ:
אז די זון — זי העגגט נאך הויך
אוז ביי נאכט — די שטערען אויך:
אז קיין בת־קול, ווי אמאל,
רופט נאך ניט פון בארג אוז טאל —
אז ער זעהט דאס אלץ אוז שווייגט,
חאט ער זעלבסט זיך איבערשטייגט...

פון איין זייט וועלט

אין איין זייט וועלט — דארט געהט א זון אויף
אוז פון דער צווייטער — וואלקען ציהען:
פון איין זייט וועלט קומט אן משיח
אוז אין דער צווייטער שקלאפען קניען.

זעהט איהר איינעם — איך דערקענען איהם
יענעם אכזר פון די רויטער:
שעהנסטע טעמפּלען צינדט ער אונטער
און שנייט אב די יונגסטע בוימער.

צווישען זיי דער אינקווויזיטאר —
אך, ווי לייכט איז איהם דערקענען!
שטילער, קינדער! הערט אויף לערנען! —
ער וועט הייסען אייך פארברענען.

מורמעלט ניט בסוד אפילו,
ווי אמאלינע מראנען:
דעז דער מסור הינטערן פּארקאן
איז פון גרוב אויך אויפגעשטאנען...

דער חלום פון ריז

שלאפען נעלעגט זיך האט וואו אין א לאנד —
איינער א ריז. און ער שלאפט נאכאנאנד.
שלאפט ער א יאהר אפ און שלאפט ער אפ צוויי,
חלום'ט ער שווערעס און אונז טוט עס וועה.
וואכען מיר אלע און טראכטען אין שרעק:
ווער וועט דעם ריז אמאל נעבען א וועק?
זאל ער ניט חלום'ען שרעקען און פּיין.
זאל פון זיין חלום דער העלד קיינער זיין.

די בוימער, ווי שומרים געדיכט,
זיי רוישען דעם רייטער א ליעד,
דער רייטער ער וועדט נאר ניט מיעד...
אין הימעל באווייזט זיך א ליכט...

ער קומט באלד דער רייטער צו אייד...
דער וואלד דער געדיכטער איז אויס,
ער רייט פון דעם וואלד שוין ארוים —
ער דארף נאר אריבער א טייד...

אין פינסטערער צייט

אויפגעפענט אלע קברים
פון בית־עולם פון דעם אלטען:
אויפגעשטאנען זיינען יענע
בייזע, פינסטערע געשטאלטען.

חיט זיך, לעבעדינע מענשען,
פאר די טויטע אין די גאסען:
זאל פארשווינדען יעדער שמייכעל —
ניט מיט מתים זאלט איהר שפאסען.

די סקעלעטען זיינען שטארקער
פאר די לעבעדינע ריזען:
יעדער בליק פון אויגען־לעבער
לעבערט אייער הארץ ווי שפיזען...

נעלויבט אוז נעבענשט זאלען זיין
די יענע, וואס קוקען אריין
אין צוקונפטס פארבארגען־נעזיכט
אוז ברענגען פון דארטען אונז ליכט
אוז ניסען אריין עס אין היינט
צו טרייסטען די ארימע פריינט...

דער רייטער

זיי זיצען אוז ווארטען... ווי שטיל!
די בשורה איז ווייט, דאך זי קומט:
א רייטער א ווייטער — ער ברומט
א רייטער א ווייטער — ער קומט...

ווער איז ער, דער רייטער, אוז ווען?
דער רייטער ער טראגט זיך אוז יאגט...
דאס פערד זיך אז פעלזען צושלאגט...
דער רייטער ער ווי? ניט קיין רוה...

אוז שטילער אוז שטילער זאל זיין!
דער רייטער — ער איז שוין אין וואלד,
אוז קומען אהער ווען ער באלד...
שוין נעהענטער... הערט זיך נאר איין!

געלויבט

נעלויבט אוז געבענשט זאלען זיין
די יענע, וואס שטעלען זיך איין
פאר די, וואס אליין זיינען שוואך
זיך רעטען פון נעצען פון שמאד,
וואס קענען אליין ניט פארשטעהן
אוז לאזען צום פייער זיך געהן...

געלויבט אוז געבענשט זאלען זיין,
וואס בוינען זיך קיינמאל ניט איין
פאר די וואס רענירען די וועלט
מיט אלערלייי שווינדעל אוז נעלט;
וואס שטעהען מיט ווירדע אוז מוטה
פאר די, וואס זיי האלטען די רוט...

געלויבט אוז געבענשט זאלען זיין
די יענע, וואס קוקען אריין
אין תפיסה, וואו פינסטער אוז שווארץ
מיט פרייד אוז מיט ליבט אין דעם הארץ...
וואס צאהלען מיט יאהרען אהז צאהל
פאר פריעד, וואס וועט קומען אמאל...

צו זיי

...און אייער אמת
איז מיר דערווידער:
ער גריל'צט מיר אין אויער.
ווי פאל'שע ל'יעדער.

איך קאן איהם ניט הערען,
און קאן ניט פארטראגען:
ווי דום איז דער אמת,
וועז איהר קומט איהם זאגען.

א ל'ינגז פון האַרצען —
ער וועט מיד באטויבז,
איהם וועל איד הערען.
איהם וועל איד טרויבז.

א ל'ינגז פון האַרצען —
איהם וועל איד גלויבז:
ער וועט מיד באל'עבז
און וועט מיד דערהויבז...

ווי קנעכט

זיי זיינען ווי קנעכט
ביי'ן טיר פון דעם האר;
און שמייכלען, כדי
באקומען דעם שכר.

און וואס דער האר זאגט —
ער רעדט אזוי דום —
זיי שאקלען איהם צו
מיט פנים'ער פרום.

און וואס דער האר ליעבט,
אויך זיי דאס נעפעלט,
כדי זיין פארזארגט
מיט רוה אויף דער וועלט.

איך נדייט זיך אין וועג...
ס'איז ענג און עס דריקט...
און מיט זייער האר
חאב איך זיך צוקריגט...

ניט רייד...

ניט רער אוו נארנישט זאג.
אוו שטיל מיין פרייגד אוו שא.
עס איז שוין אזא טאג
עס איז א צייט אזא.

פארשלים די ליפען שטארק
וועו פרענען האסטו וואס.
אוו קום ארוים אין מארק,
ווי יעדער באלעבאס.

דו קענסט איצט טאן נעשעפט —
נעה איז נעשעפט אריין
אוו קייף וואס דיר זיך טרעפט:
ס'וועט שפעטער טייער זיין.

אוו וועסטו פיהלען שרעק
פון יושר אין דער שטיל,
דאז נעה פארנאכט אוועק
אהין, אין וואדעוויל...

דארט וועסטו טענצער זעהן
פון פעלקער אלערליי,
אוו ס'וועט דיין שרעק פארנעהן,
וועסט מיטטאנצען מיט זיי..

וויטע לאנגע מיילן —
אייבינקייט'ס א וויילן.
קוק אויף איהם ארויס..
שטיל — און זאג ניט אויס...

אין טרויער

אין טרויער אין שווערעז, אין הארטען
אויף עפעס אן אנזאג מיר ווארטען..
ווי נעסט אין א וויילד־פרעמדען הויז
מיר קוטען די אויגען זיך אויס.

מיר האבען דאס גליק און דאס לעבען
א פרעמדען אין האנט אפגענעבען :
דער פרעמדער איז ערנעץ אוועק —
מיר זיצען און ווארטען אין שרעק...

מיר האבען א צווייטען, א דריטען
געשיקט, יענעם פרעמדען דערהיטען...
אונז ברענגען דאס לעבען אוז גליק — — —
זיי קומען ניט ביידע צוריק...

אונזער האפענונג — צו נישט.
אונזער שטאלץ נעבויגען;
אונזער וואָרט ניט אפגעווישט
קיינעם'ס טרערהר פון ד'אויגען.

ס'האט דיין וואָרט און ליעד אנטוישט.
דו, יתרשטומטער דיכטער:
וועז די וועלט איז בלוט־בארוישט
מוזט בלייבען ניכטער...

דאָס שווייגען

אויפ'ן מויל א שלאָס —
פרעג־זשע ניט פאַרוואָס.
אין קיין זייט ניט קוק —
שטומערהייט זיך בוק.

זאל זיך זאמלען פיעל
אין דיין הארצען שטיל
יעדער צער, פארדראָס,
ביז ס'וועט פול דער כוס.

הארד דעם ווייטען קלאנג,
הארד זיין שטילען גאנג.
אויף א וועג פול שטויב
געהט ער, וואָרט אוף גלויב!

עס קריכט ווער פון דונקעלע טרעפ.
עס יאגט פון דעם אפגרונט א ווינט.
אוז טירעז פון העלעז אוז וועגט —
זיי עפ'נעז זיך בריט אוז געשווינט:

עס הערעז זיך דומפיגע טריט.
אוז אימיצער רייסט זיך פון קויט:
עס צייכענט א האנט אויף דער וואנט.
עס הערט זיך א רופעז: „זייט גרייט!"...

אונזער וואַרט

אונזער וואַרט אוז אונזער ליעד —
ניט דערהערט געוואַרעז:
אוז די גאנצע וועלט איז מיעד,
פול מיט האס אוז צארן.

אונזער בוד ליענט איצט פארמאכט.
ווער זאל איהם דען ליי'נען?
גרויסע קינדער אויפ'ן שלאכט
אוז די קליינע ווייגען...

אונזער נביא איז פארשעהמט
מיט זיין וואַרט דעם שארפען:
ס'איז ניטא אפילו ווער
זאל א שטיין איהם ווארפען.

ארבייט פון אנדערע
נאר צו פארניכטען,
ווילען פארבעסערען,
ווילען פארריכטען:

טראגען פון טויזענדער
וועה איז די בליקען:
טרוימען פאר טויזענדער —
פריידען און גליקען...

אייניגע, אייניגע
אהן א באלוינונג...
שטענדיג פארטריבענע —
היימלאז, אהן ווינונג...

לענדער און וועלט־טיילען
בלוטען און שרייען:
אייניגע, אייניגע —
איהר וועט באפרייען!.

זייט גרייט

עס הערט זיך א רופען: „זייט גרייט!"
עס קומט אויף דער וועלט עפעס אן:
עס פלאטערט אויף אונזערע קעפ
פון זעלטענע פארבען א פאחן.

דורך פינסטערע טויערען...

דורך פינסטערע טויערן,
אהן שטראלען, אהן ליכטער:
קיין האס, קיין באדויערן
אויף אלע געזיכטער —
א מחנה מארשירט
פון איינעם געפיהרט.

מיט ליפען פארמאכטע,
מיט הערצער געדריקטע.
מיט בליקען פארטראכטע.
געפיהלען פארשטיקטע —
מארשירען זיי שטיל
צום אייבינען ציעל...

איינציגע...

איינציגע, איינציגע
צוויישען דער מענגע...
שטענדיג פארטרויערטע,
הארטע און שטרענגע!

I

דורך פינסטערע טויערן

Copyright 1920
by
JEWISH BOOK AGENCY, INC

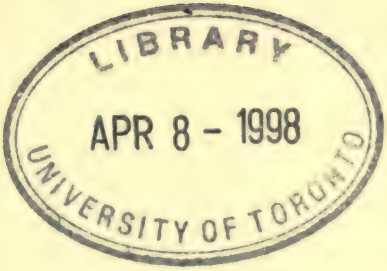

אברהם רייזן.

דורך פינסטערע טויערען

ליעדער

1917—1920

ארויסגעגעבען פון פערלאג: „אידיש"
דרעמיום פון: „די צייט"
ניו יארק — 1920

אברהם רייזן

נייע שריפטען
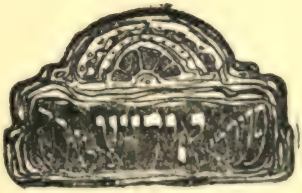
ערשטער באנד